Yılmaz Odabaşı YAZILAR

sevginin herkesten şikayeti var

DORUK

Yılmaz Odabaşı

DORUK

*(Bu kitaptaki yazılar, yazarın **2000'e Doğru, Ekspress** dergileri ile **Gündem, Aydınlık ve Siyah Beyaz** gazetelerinde yayınlanan yazılarından yaptığı bir seçmedir.)*

YILMAZ ODABAŞI'NIN DAHA ÖNCE YAYIMLANMIŞ KİTAPLARI

- EYLÜL DEFTERLERİ (Anı/1991)
- ŞEYH SAİD İSYANI (Belgesel/1989)
- KÜL AŞKLAR (Hikayeler/1991)
- ÇOCUKLAR VE ADRESLER (Hikaye/1992)
- HÜZÜN MÜ? BAŞIM GÖZÜM ÜSTÜNE (Gazete Yaz. ve Söyleş.1993)
- GÜNEYDOĞU'DA GAZETECİ OLMAK (Araştırma-İnceleme/1994)

DÜZYAZI ÖDÜLLERİ

- 1988 TAYAD hikaye yarışması 3.'lük ödülü.
- 1992 6.ADANA ALTIN KOZA FİLM FESTİVALİ film öyküsü ödülü.
- 1992 ÇANKAYA BELEDİYESİ ve DAMAR DERGİSİ ilkbahar ödülleri çocuk romanı 3.'lük ödülü,
- 1993 ÇGD "yılın gazetecileri" yarışması araştırma-inceleme ödülü.

Yılmaz Odabaşı

sevginin herkesten şikayeti var

DORUK

ISBN 975-553-095-9
© DORUK YAYIMCILIK, 1996-ANKARA

Orjinal adı : Sevginin Herkesten Şikayeti Var
Yazarı : Yılmaz Odabaşı
1. Basım : Şubat 1996, Doruk Yayınları
Dizgi : GÖŞA (0-312) 418 05 52
Kapak Tasarımı Namık Kemal Sarıkavak
Basım Emel Matbaası
Yayınevi Adresi : Sakarya Cad. 36/11 06420 Yenişehir/Ankara
Tel-Faks (0-312) 435 24 97

İçindekiler

Bir Liseli Silûeti 7
"Toprağın Başına Gelen Onun Çocuklarının Da Başına Gelir" 11
Örtülü Perdeler, Kapılar ve Üşüyen Hayatlar 15
Kumrular Sokağı 19
Ülkemi Sevmeme Yardım Edin 22
Insanlığın Gönlündeki Leyla'lar Ölüyor mu? 28
Bazı Tekneler Limanlara Bağlıdır;
Biz Ey Denizin Hırçın Yanı! 31
Anamın Rüyalarını Susturdum 35
Çekilmez miydi Hayat Rüyalar Olmasaydı? 39
Teknoloji Yalnızlık Getiriyor 43
Oralet Çocukları ve Bağlar'ın Külhanları 46
Bir Bağlar Filintası Sedat Yurttaş 50
Keko Mihâme 53
Pazartesi Merhabası 58
Yeni Bir Ufku Çizer mi Elleri? 62
Grup Kızılırmak'ın Aynı Göğün Ezgisi
ve Bu Utanç Daha Ne Kadar Büyütülecek? 68
Vivaldi Zülfo 75
Bir Ahir Zaman Dervişi İsmail Beşikçi 79
O Vuruldu, Kent Kaldı 83
Karanfil Ümit 87
Sanki Yeni Doğmuş ve Sanki Yeni Ölmüş için 91
Doşo 95
Mardinli Kör Şeyho 101
Hayat, Düşlerimizin Gerisindeki Kırıntılardır. 105

Bir Liseli Silûeti

Bir düşün, sanki dün, hayır hayır çok daha önceki günlerdesin. Ne hayat bu kadar bayat, ne de bütün beyazlar böyle gri değil daha... Yeni uzamış boyun, alnına dökülmüş siyah saçların; lisedesin... Üstelik "Camel" de değil, "Birinci"desin. Ellerinde matematik, fizik defterlerin ve henüz tiner gibi uçucu mevsimlik kederlerin. Daha"sıla ne yana düşer", gurbet hangi cehennemin dibine sen nasıl bileceksin?

*

Bir düşün, sanki dün, ne dünü sanki yüzyıllar öncesindesin! O sensin, lisedesin. Arka cebinde terlemiş birkaç bildiri ve sayılı otobüs biletlerin. Hani cepte de meteliğe kurşun, ama yok henüz öyle dertlerin. "Okula biz hakimiz" değil mi? Oysa hakimiyet kayıtsız şartsız günlerinmiş. Akıp geçen, yıkıp geçen yıllarınmış kaydı da, şartı da görece hakimiyet...

*

Bir düşün, yine aynı okul yoluna tespih taneleri gibi dizilmiş günlerin. O sen misin? Görüşeli ne çok değişmişsin... O yıllar ne bir

off çekmişliğin var ne de yıkılmışlığı karşıki dağların... Üstelik birileri karakolda nasıl doğru söyler, mahkemede nasıl şaşar ve kışlalar, koğuşlar nasıl dolup taşar nereden bileceksin!

*

Bir düşün, şimdi aynı lisenin yolunda ve daha gencecik düşlerin kolundasın. Böyle terli katırlara dönmeden önce kendini sıfır km. BMW sanıyordun.

(Ne var ki sen artık o lisede değilsin! Sahi, artık kendini de kandıramıyorsun! Çünkü ömürler sarsak; çünkü zaman savruk, sadist ve hayat, herkesin kendince konukluğu kadar kısa bir yurt! Yurdum hayat: Didişmenin, dövüşmenin, düşünmenin, düşmenin yurdu...

Ve belli ki bu konuklukta insanlığa yaşam oyunundaki melodramın, dramm, komedinin, trajedinin yetmezliğinden belki de herkes dünyaya bu kadar hoyrat davranıyor...

Sana gelince: Artık o lisenin kapısından giren ve daha sonra ilk kez çarmıhlara gerilip hapishaneden çıkan adam değilsin. İnan artık hiç o kadar masum değilsin!)

*

Neyse... Diyelim ki yine de sen o lisedesin... Kolhozlar-solhozlar, Bolşevikler-Menşevikler ya da Narodniklerin durumunda ne gibi arızlar var? Ya da "bir iki üç daha fazla Vietnam" derken ve günler kaynar derecede sımsıcak akıp geçerken, bir gün bir aşk mektubu sarı saçları örgülü sevgilinden.

Hani o saat devrime ramak var gibi trenler geçmişti yüreğinden. Ama o yıllar aşklar da sıkıyönetim ve sarı örgülü saçlı kızı

sevmek sanki proleteryaya ihanetin. Üstelik hayatın da, aşkın da acemi çaylaklık yıllarmdasm ve öyle ürkmüşsün ki aşiret törelerinden, kasabalı kederlerden... Sevgilin ise en güzel kızı okulunun; bir de şair (ki sen o yıllar şiirin ne olup olmadığını ne bileceksin): *"Sen benim sevgilim/Sensiz duran kalbim dilim./Iki büklüm olsa belim/Yine seni seveceğim/Bu aşk beni öldürse de/Bir çılgına döndürse de/Yine seni seveceğim..."*

Peh! Artık ne devrimden ne yârdan vazgeçersin. (Bilinir ki ergenlikler, aşk trenleri yerine, sadece uzaktan uzağa bakışılan romantik kağnılarla seyahati yeğlerler...)

*

Derken, uzun boylu, al yanaklı sevgili bir sabah (ve daha sonraki bütün sabahlarda) uzun örgülü saçlarını, o hiç tutamadığın narin ellerini ve ela gözleriyle birlikte uyaklı şiirlerini de alıp apansız gitti. Sonra öğrendin ki onu okuldan alıp yüklüce bir başlık fiyatıyla evlendirmişlerdi...Henüz on yedisindeydi...

O şimdi bir ev kadınıdır ve tam otuz beş yaşında olmalıdır...

*

O gidince devrime ihanet ettiğin duygusuyla kendini hep "halk adma ölüme mahkûm" saydığın günler de böylece bitti. Sonra kendini yıllar yılı, soluksuz "devrime" adadm... Taa ki askeri darbelerle haşat, dokuz ayrı yargılanmanm ardmdan yirmi beş yaşma geldiğinde, henüz hiçbir kadını öpmediğini anlayacağm güne kadar...Doğrusu anlamıştın ya, dank edeceği güne kadar...

*

Düş bu ya, şimdi lisedesin... Ona sokuluyorsun... Mevsim ilkyaz; sokaklarda iğde kokuları ve adımlarında tutuk bir heyecan...

Ya da yaşam: Mevsim güz... Yüreğinde hapishane koğuşlarının küf, aşkların kül tadı... O ise şimdi ev işlerinden yorgun ve uykusuzdur belki... Gençliği yıllar öncesinde kalmıştır; çocukları büyümüş pencerelerden, pervazlardan sarkmıştır... Göğüsleri karnına, karnı kasıklarına sarkmıştır... Belki bir elinde bir mutfak listesi, diğerinde bir pazar filesi... Ah, çoktan unutulmuştur yılların öncesi!

İşte objeler, nesneler, kentler, yüzler, kederler, sevinçler, sevgiler, sesler, sözler geride bir silûet olarak kalıyor. Hiç ummadığın yollar, yıllar, yaşlar bir ömür törpüsü bırakıp yanlanıyor. Yollara, yıllara çıktığın anı oluyor; kahramanlıkların, korkaklıkların birer anı...

Sen ki bir zaman evvelinde o çok dövülmüş, çok dövüşmüş, o upuzun kış gecelerinde çok üşümüş, çok sevmiş, çok gitmiş ve çok dönmüş "o" musun? Bütün sonlara ömrünle yazı tura atıp da unutmuş musun? Seni kıran kırana dirençlerin artığı! Ne galipsin ne mağlûp... Kaldı ki kim tam galip, kim tam mağlûp?

*

Boğulurcasına kederlerin hep anlaşılır bir yanı vardı; ama ya ağlatırcasına özlemlerin? Ah senin sabırsız gidişlerin, yıkım düşlerin! Desene nerede kaldı beklenen birilerin?

Anılarını yak ve geride kalan günlerine iyi bak!

"Toprağın Başına Gelen, O'nun Çocuklarının da Başına Gelir"

"Biz yoksak gökyüzü çıplak kalır" demiştim: *"Albümlerde gülümser hükümlü suretleri /Kentleri sısıışlar kanatır/kanatır..."* Şimdiyse yanıma, yöreme ve yitirdiklerime baktığımda, keşke "hükümlü suretleri" olsa diyorum; hiç değilse dönüp gelecekleri "bir gün"leri olurdu. Oysa ki ölü suretleri... Ölü Suretleri...

*

Siz, çocukken aynı duvarlarda birlikte sidik yarıştırdığınız ve aynı okul sıralarından kol kola birlikte geçip hayatın puştluklar kulvarında bir koşuya birlikte başladığınız bir arkadaşınızı "faili meçhûl" yitirdiniz mi?

Yarası olan mı en çok bağırır? Yaralı olmayan bağırmıyorsa da, o yaranın öznesine verebileceği acıyı anlamalı ama hiç değilse. Anlamalı !

*

Sizin hiç ölü bir kahveciniz oldu mu? Hani her gün kül rengi bir sabahın göğsünde uyanıp, bekar odanızın dağınıklığını görmek

istemeden yüzünüzü yıkayıp soluğu dışarıda aldığınız günlerde günün ilk demini elinden içtiğiniz bir kahveciniz olmuştur... Ama kahveciniz ölü değildir sizin ! Kahvecim öldü benim...

*

Siz, sokaklara panzerlerin, ıssızlıklara devriyelerin tükürdüğü gecelerde; Şırnak'ta, Batman ya da Diyarbakır'da, günün battığı saatlerde evlerine bir an önce ulaşmaya çalışan insanlarm yüzlerindeki ölüm paniğiyle tanıştınız mı?

*

6 Eylül 1993 gecesinin 0.2'sinde kimbilir ne rahat uyuyordunuz. O gece, o saatte Diyarbakır'daki evinden pijamalarıyla, saçlarından sürüklenerek bir otoya bindirilen genç adamm gecenin böğrüne bir tokat gibi düşen bağırışını duydunuz mu? O saat hiçbir şey yapamanm o çıldırtan boğuntusunu yaşadınız mı? Duya duya sağır, göre göre kör olmayı yeğlediğiniz oldu mu hiç?

Günlerce düşündüm sonra: Kimdi o adam? Onu nereye götürdüler? Acaba yaşıyor mu? Günlerce bıyıklarımı kemirdim bu yüzden...

*

Siz, dumanı daha yeni tüten bir köye yakıldığmda vardınız mı? Samanlıkta saklanan on yaşlarındaki çocuğun saçları, kirpikleri yanmış görüntüsüyle 40 derece sıcakta nasıl titrediğini, ama ağlamadığını, ağlayamadığınızı gördünüz mü?

O an sadece basit bir bir taşra gazetecisi oluşunuza küfrettiniz mi? Bir gazete sahibi olsanız, o çocuğu o dehşet görüntüsüyle manşet yapmayı düşlerken, insanlığm insan hakları nutukları atıp

avunduğu bir ülkede onu bir tek sütuna bile yansıtamamanın o lânet olası boğuntusunu yaşadınız mı?

*

Ya da sizin hiç enişteniz öldü mü? Eniştem İbrahim Halil Baykara, 1993 yaz ayları "faili meçhûl"e gitti. Geride dört yaşından on yedisine beş çocuk, kirada bir ev; tabii ki artık hep hıçkıracak ve yaşadıkça mutsuz olacak bir kadın yasevi'nde... Acılar dursun diye o kadının adı Dursun... Ama acılar o kadını duymadı ve durmadı!

*

Siz, dağları, patikaları cehennem kuşatmalarında yaya aşan göç mağdurlarının çaresiz gözbebeklerine baktığınızda, kendinizin de en az onlar kadar çaresiz olduğunu bildiniz mi? Ya da elleriyle şalvarının ceplerini dışarıya boca edip, müthiş bir içtenlikle-yine de gülümseyen-bir Kürt köylüsünün "Allahvekil benim cebime altı aydır bin lire pere girmemiştir" diyen yoksulluğunu bu sağır sessizlikte duydunuz mu?

Ya da "hükmat geliyor, beni vurecekler" diyen Mardinli kör Şeyhmus'un, marş okuyamadığı için her gün cezaevi koridorlarında dayak yedikten sonra ıslak tek gözünden yaşlar boşanırken söylediği Kürtçe ağıtları dinlediniz mi? Veya düşlerinin gerisindeki kırıntılarla otuzuna kadar savrulup, "abem bu devirde ya diploman olacak ya da bir dolmuşun" derken "faili meçhul"e giden minübüs şoförü sınıf arkadaşım Pirinçlik Kemal'i bilir miydiniz?

Nereden bileceksiniz! Bu yüzden yüreğinizi tırmalamak istiyorum. Yürekleriniz irkilsin istiyorum! Yeşil pencereden bir gül istiyorum!

*

Kimbilir bir gün bütün bu yaşananların üzerinden yıllarla birlikte geçtiğimizde, bütün bu olanlara belki de kimseler inanmayacak... O günler gelsin ! Gelsin de varsın inanmasınlar...

"Her şey bağlıdır birbirine. Her şey birbirine örülür. Toprağın başına gelen, onun çocuklarının da başına gelir..." *

*Kızılderili şefin bildirgesi'nden.

Örtülü Perdeler, Kapılar ve Üşüyen Hayatlar

Evlerin çatıları, kapıları ve perdeleri, sevinçleri, coşkuları olduğu kadar acıları ve yoksullukları da örtüyor. O örtülü kapıların, perdelerin ardında herkes kendi cennetini ya da kıyametini yaşıyor...

Artık aynı binada yanıbaşımızdaki dairelerden çıkan ölüleri de, gelinleri de bilmiyoruz... Örtülü perdelerin pencerelerinden sızan ışıklar da, camlardaki buğular da yanıltıcı olabliyor. O sıcaklığın arkasında üşüyen hayatlar, mutsuzluklarını ve acılarını gizliyorlar...

*

Artık beton manzaralı evlerden çam ağaçlarının göllere düşen gölgeleri de, yakamozlar da görünmüyorlar... Her bahar akasyaların yeşerdiği bahçeli evler, daire karşılığı apartmanlara dönüştüler. Bizlere, daracık apartman girişlerinin önünden uzayıp giden caddelerin eksoz homurtuları ve korna sesleri kaldı... Evlerin çift kilit ve çift perdelerle iyice kapanan kapı ve perdelerinin gizleriyle bir yalnızlık kaldı...

Şimdi o örtülü perdelerin ardında çocuklar, saf ve şaşkın bakışlarla nice çirkinliğe tanıklık ediyor, kimileri de katı disiplin kurallarıyla askeri kışlalar gibi evlerde yaşıyorlar. Aynı mekanı, hâttâ yatağı paylaşan insanlar, şimdi birbirlerine fütursûzca yalan söyleyebiliyorlar...

*

O örtülü perdelerin ardında dağ gibi adamlar, eşleri ve çocukları uyuduktan sonra salona gecip, sarsan, savuran hayatın yaşattığı acılar ve yoksulluklar için sessizce gözyaşı döküyorlar.:. O örtülü perdelerin ardında kimileri bedenlerini satıyorlar...

Para, o örtülü perdelerin ardında aile içi ilişkilerde bir şantaj faktörü hâline getiriliyor; orada sevginin kırıntısı bile görünmüyor. En çok da babalar, ekonomik bağımsızlığı olmayan kadınlar üzerinde para ile bir hegemonya kuruyorlar.

Örtülü perdelerin ardında gelinler kaynanalara kahve yapıp büyük bir incelikle tepsiler uzatıyorlar; o nezaketin öbür yüzünde "son içişi olur inşallah" diyorlarsa da, ikiyüzlülüğün ve sevgisizliğin kıskacına aldığı hayatlar bütün olağanlığıyla sürüyor...

*

Ve en önemlisi, örtülü perdelerin ardında kadınlar dayak yiyorlar. Üstelik bu ülkede çok sahte bir kadın hakları savunuculuğu sürüyor. Birçoğumuz haklardan söz edenlerin kendi pratiklerindeki haksızlıklara tanıklık etmişizdir. Benim kadın hakları savunuculuğum, çocukluğumda anamla birlikte yaşadığım acılardan beslenir. Bu yüzden bu konudaki çabalara yüreğimle birlikte katılıyorum.

Anamın tutam tutam saçları babamın iri, kıllı avuçlarında ka-

lırdı. Onu kurtarmak istediğimde bir hamlede duvara çakılırdım. Vücudundaki çürük izlerinin sızılarıyla bazı geceler sabaha kadar gözlerini tavana dikip sessizce ağlardı anam. Hep dayak yer ve oturup ağlardı...

Sabahları okula giderken saçlarımı taramak için pazardan plastik bir tarak almıştı. Her sabah saçlarımı özenle tararken aynı cümleleri tekrarlardı: "Benim oğlum, aslan oğlum. Büyüyecek, doktor olacak...

Bir gün anamı hastaneye yatırdılar. Günlerce göremedim, adresini de bilemedim. Eve döndüğünde yüzü tanınmaz hâldeydi, acıyla kıvranıyordu. Hastalığını ısrarla sorduğumda, "ölü çocuk duğurduğunu, bu yüzden zehirlenip ölüm tehlikesi geçirdiğini" söyledi. Babamın yumruk izi, ölü doğan çocuğun başında bir oyuk olarak duruyormuş. Sonra ifadesini almak üzere eve gelen polis memurlarına "düştüm" dedi. Bunu ısrarla yineledi. "Babam yapmışsa polislere niçin söylemedin?" diye sorduğumda, anam, yüzünde gölgelenen hüzünle bana garip garip baktı. Sonra tane tane sözcükler çıktı ağzından: "O zaman size kim bakardı yavrum?"

Bu sorunun hiçbir yanıtı yoktu... Sonraki sabah okula gitmeye hazırlandığımda, hasta yatağından doğrulan anam, saçlarını tararken hep aynı nakaratı o gün ilk kez bozdu: "Oğlum tez büyü" dedi "beni bu acılardan kurtar..."

Ben ise kurtarmak için büyümeye çalışıyor, ama büyüyebilmek için de kurtarılamıyordum. Büyümek kurtarıcı olmaksa, dokuz yaşımın acılarından beni kurtaran da olmadı! Ve hep sordum: Niçin hep ağlayan bir kadın benim anam? Niçin hep kurtarılmak zorunda olan?

Hâlâ örtülü perdeler ve kapıların arkasında dışarıdaki uğul tuda yaşanan mağlubiyetlerin bütün hıncını aynı coşkulara, ke

derlere ve bir yastıkta aynı gecelere birlikte baş koydukları kadınlardan çıkarabiliyorlar yenik babalar. Hâlâ heba olan gençliklerin, mutsuz evliliklerin ve parçalanan hayatların hüznüyle iç içe bizim de hayatlarımız...

*

Dedim ya, örtülü perdelerin camlarındaki sımsıcak ışıklara ve buğulara aldanmayın; üşüyen hayatlar orada mutsuzluğu gizliyorlar...

Kumrular Sokağı

Herkesin bir kenti, bir sokağı vardır ya da herkesin mutlaka sokaklarında ağız dolusu türküler söyleyebileceği bir sokağı olmalıdır.

Aslında dünyamız da artık başlı başına bir sokak değil midir? Bilgisayarlarda Internet ağı bir bilgi sokağı, uydu antenler iletişim sokağı, dünya merkezli bazı kurumlar hukuk sokağı vb. değil midirler? Ama bunların hiçbiri, bir tek sokaktan aldığımız hazzın önüne geçemezler; birçoğumuz için bu böyledir...

Alışkanlık ya da bir tür ehlileşme deyin; bir "sokak şairi" olarak dünyanın bütün sokaklarını kalbimde duyumsamamın gerekliliği, yine de kendime özel bir tek sokak bulma arzumu yenemedi...

Benim sokağım, taşıtların bir ırmağın suları gibi durmaksızın akıp geçtiği bir ana caddenin, Ankara Necatibey Caddesinin hemen yanıbaşında loş ışıkları ve yaşlı ağaçlarıyla uzayıp giden kumrular sokağıdır.

Kumrular sokağı, kentini ve sokağını yitirmiş bir adam olarak hâylidir benim üvey sokağım; ama onu öz sokağım gibi sevdim ben. Gecenin ilerleyen saatlerinde kimi zaman ağaç dallarının karla örtülü görünümünde ya da yağmur sularıyla ıslanan dallarına ay

ışığı şavkının yansıdığı saatlerde, zerafetinin görüntüsü yüreğime hep bir dinginlik yaymıştır.

O dinginliğin avuçlarında çoğu zaman usumda beliren yüzlerce imgeyi tez elden kağıda dökmeye yetemedim; bu da sevgili sokağıma belki de benim ihanetim...

Öğrendim ki sevgili Cemal Süreya'mız da şarabını alıp bu sokağa çıkarmış. Şarap alıp pek çıkmadım, ama geçtiğimiz yıl uzun kış gecelerinde o sokağa baka baka çok şey yazdım. Yazdıklarımın birçoğu yeni şiir kitabımı oluşturan şiirler oldular. Kimileri de düzyazı eskizleri olarak duruyorlar. Örnek mi?

*

Yağmur dalgın bir efkâr giyinir Ekim'de.Kumrular sokağında çekilmiş bir diş gibi kalırım; çekilmiş bir diş gibi, Diyarbakır'dan... Ağrırım, bağırırım, aldırmaz: İlle de gökkuşağı giyinir gökyüzü her Ekim'de...Uzağım, sağ elim yok. Unuttum elimi Diyarbakır'ın tenine; gözlerimi unuttum... Yüreğim gökkuşağı giyinmiyor hiç bir mevsimde...

Kumrular sokağında efkârın adıyla bir akşamüstü: Gövdesine tutunur dal, dala tutunur serçe; telaşlıdır, o da kendince. Sonra aşklarda kül, camlarda perde; usulca harlanır sevişmeler de...

Kumrular sokağında andlara hep bol geldim, küfürlere dar. Dönüp baktım, ne göreyim yağmalamış gençliğimi yargıçlar! Desene Sıvas'ın kırık sazıyım, kendimin ayazıyım, kalbimde ölü çocuklar... Tufanlar ardımda ve buruşuk anılar; nedense hiç uslanmamış bozgunlar...

Bilirsiniz, her sokağın bozuk bir sicili vardır ve utancı sokakların, günleri şehvete fedâ eden şizofren babalardır... Gözlerinde

yalnızlığı bir hançer gibi saklayan kadınlardır... Sonrası sokakların bozkırlardır; hani bir ak tay düşüyle uzayıp giden ve rüzgarların ıslığıyla göklere teğet geçen...

Oysa kumrular sokağı bir kente uzayıp gider; gökkuşağım, ayrılığım, ömür ki eskir ve aşka uzayıp gider...

*

Necatibey caddesinin tam yanıbaşında çıldırtan sükûnetiyle duran kumrular sokağının yarım yüzyıllık ağaçları, yapraklarının hışırtısıyla sanki hep Cemal Süreya'nın bir şiirini fısıldarlar: *"Ayıcılar geçti, affedilmemiş insanlar geçti/Şehirler taş yürekliydi şarkısı beyaz/İnsanların büyük rüyaları vardı/İnsanlar bir ölümle öldüler ki /Sevgiler arasında şaşırıp/Bir unuttular ki deme gitsin/Ben olanca kuvvetimle halatlara asılıyorum nafile/Ben ayrı düşmüştüm bir kere/Ayrı düşmüştüm insanlardan/Bu yıldız tutmaz mavilikte/Ne deniz, ne köprük kâr eder bana (...)"*

Akıllı durmamız için giderek pek fazla gerekçemiz kalmıyor artık; insan bozuk paralarda bozgunsa, yenilmişse; şimdi bilekleri kesik bir intiharsa yaşam, hiç değilse ağız tadıyla delirmek için gece 24.00 sonrası kumrular sokağında bir şişe ucuz şarap edinip şiir okumak en akıllıca delilik olacaktır. Bu arada yanınızdan geçebilecek affedilmemiş insanlara da aldırmayın; bırakınız geçsinler...

Ülkemi Sevmeme Yardım Edin!

Biz kurbandık... Apoletleri, cüzdanları ve mevkileri büyük, ama beyinleri küçük insanların çevrelediği bir atmosferde gözlerimizi dünyaya açtığımızda, ağlayışımız bile mutsuzluğa bir itirazdı...

Büyüyüp neyin ne olup olmadığını anlamaya çalışırken, bizim yoksulluğumuza, yoksulluğumuzun ise bize küfrettiği gereğiyle irkildik. Yazgılarımızın başucuna çöreklenmiş bezirganlar, düşlerimize ulaşmamızın, gençliklerimize, aşklarımıza yarışmamızın bütün olanaklarını daha doğduğumuz günlerde gaspetmişlerdi! onlar, vahşi kahkahalarıyla insanın emeği ve onurunun hanesine zar atıyorlardı. Zarlarındaki hepyek bizdik... Çünkü kurbandık...

*

Kurbandık... Dünyaya gelmek ya da gelmemek konusunda tercih hakkımızı kullanamadık. Aslında doğmadan önce hepimiz spermdeki olasılık kadardık; o olasılıkla doğmak ya da doğmamak üzere daha analarımızın rahminde yalnızdık.

Sonra bize bir ev, bir kent, bir sokak verdiler. "Çakılıp kalın" dediler! Ebeveynlerimizi seçebilmek konusunda da bir tercihimiz

yoktu. Sonra dayılar, amcalar, halalar, muhtarlar, mühürler, müdürler verdiler; "iyi geçinin" dediler.

Bir süre "pa" durup ayaklarımızın üstünde tutuk adımlarla yürümeye başladığımızda, ilk önce Kur'ân, cinlerin, ekmeğin bizi nasıl çarpacaklarını, sünnetçilerin ve "iğneci amcaların" nasıl "cis" yapacaklarını dinledik. İtiraz hakkımız yoktu; çünkü konuşamıyorduk...

*

Oyun çağına geldiğimizde, üzerimizde tek tip bir elbise ile çaresiz okul yollarına dizildik. Eli sopalı öğretmenlerden ve mahalle çocuklarından dayak yiyerek hayatın hep gerili tetik bir "savunma"yı korumak olduğunu öğrendiğimizde daha yedi sekiz yaşlarındaydık. Neye elimizi atsak günah, ne konuşsak ayıp, ne istesek yasaktı...

İlk ve ortaöğretimde tam onbir yıl o sınavdan bu sınava terli yarış atları gibi koşuşturmaktan imanımız gevredi... Pedagoji bilmeyen haşmetli öğretmenlerin sopalarının uçlarında duran yazgılarımıza saf ve korkulu çocuk gözlerimizle bakmak ve susmak dışında hiçbir seçeneğimiz yoktu... Çünkü Kurbandık...

Tanrıyla ve duâlarla tanıştırılmamızla birlikte, içimizdeki erdemlerden çok korkularımız büyüdü. Her an tanrı katının herhangi bir birimi; bir peygamberi, meleği ya da cinler, şeytanlar tarafından çarpılabilirdik. Bu nedenle uyumaya çalışırken bildiğimiz, ezberlediğimiz bütün duâları her gece "Allah baba"ya yalvararak okuduk; bize bir kötülük yapmamasını tavanlara çakılmış gözlerimizle rica ettik. Çünkü bütün kötülüklerin de ancak ondan gelebileceği öğretilmişti bize...

*

Birileri ancak okula gidilerek "adam" olunabileceğini söyledikçe, kalça kemiklerimizi sızlatan o tahta sıralarda midemizin açlık gurultularını dinleyerek saniyeleri saya saya teneffüs zillerini bekledik! Ama Kaptan Swing'in Köpeği Puik'le, Zagor'un Çiko'su, Teksas'ın Tomy ve kaynakçısı ile gönül bağımızı "illegal" sürdürmeye de ahdetmiştik...

Kara tahtadaki matematik ve fizik formüllerinin çocuk yüreklerimizi karartan görüntüsünün orta yerinde, Tommiks'in gizliden sevdiği Albayın kızı Suzi'nin örgülü saçları ve çilli yüzünün silûeti, dersi dinlemediğimiz için kulak memelerimizin çekiştirilmesine kesinlikle değerdi...

"Adam olabilmek" (!) için upuzun okul yollarına giden otobüslerin bilet paralarını haftalar boyu metelik görmeyen ceplerimize indirip, soğuk kış günleri yaya da olsa okulumuza sağ salim vardık. Öğretmenlerimiz sınıfa girince ayağa kalkmakta ve mutluluğun "Türk" olmaktan gelen bir şey olduğunu anlatan "andımız"ı okumakta bir kusur etmedik.

Etmedik ama, bunlara rağmen onbir yıl okul sıralarında habire çekiştirilen kulak memelerimizin aşağıya sarkmışlığını bir ömür beraberimizde taşımaya yazgılı kaldık... Kurbandık!

*

"Adam olabilmek" ve o lânet olası diplomaları alabilmek için tam onbir yıl dayak yedim; babamın hortum ve deri terlikleri, öğretmenlerim ise kalın sopaları ve kırılmayan cetvelleri tercih ediyorlardı. Onlar, döverken mutlu ve huzurluydular; çünkü adam olabilmem için geleneksel görevlerini yerine getiriyorlardı... Lise

son sınıfa başladığımda, bana hiç de babam, öğretmenlerim gibi davranmayan ve dövmeye niyetli gibi görünmeyen "devrimci abi"lerin derneklerine gidip gelmeye başlamıştım. Yaşıtlarıymışım gibi davranıyorlardı. Yanıldıklarını bir an için düşünmesinler diye dudaklarımın arasına cıgara iliştirip, kaşlarımı yetişkinler gibi çatmaya başladığımda henüz onbeş yaşımdaydım.

*

Liseyi bitirir bitirmez sevinçle bütün okul kitaplarımı yakıp, diplomamı kapıp çığlıklar atarak, sırtımda yediğim dayakların sızılarıyla sarkmış kulak memelerimi de alıp evden kaçtım. Tam o "devrimci abi"lerin biri de ben olacakken tutuklandım. Bu kez nezarette Mehmetçilerden bir hafta geberesiye falaka yemekti kısmetim. Sonra çıktım, ama çok geçmeden yine içeri... Dışarı... İçeri... Ve 12 Eylül:Tam içeri... Orada kaldık! Dışarısı gökteki yıldızlar kadar uzaktı artık...

*

Cezaevi'nde ise, "babaların, öğretmenlerin kıymetini bilmek gerekir" diyenleri can hâvliyle anladım. Çünkü onlar, hiç değilse döverken öldürmüyor ya da sakat bırakmıyor, sadece mor renkli desenler çiziyorlardı. (!)

Avuçlarımızın coplanmaktan kan toplayıp patladığı gecelerde gördüğüm rüyalarda, babamın merhametli hortumlarını ve öğretmenlerimin kibar cetvellerini özlemle anıyordum...

*

Cezaevi'nden çıkınca, bir fiske daha yemeye tahammülüm yoktu. Artık yirmibir yaşımdaydım ve kendimi bir daha döv

dürmemeye yemin ettim. Daha sonraki günlerde vatan kurtarmak üzere "cebren ve hile ilen" askerlik şubesine teslim edilip canım taburuma(!) vardığımda ne göreyim, yeni gelenler dışında bütün askerlerin elleri sopalıydı. Dövmek için düpedüz adam arıyorlardı ve "esas duruş, aç leyn avucunu" dediklerinde cinnet geçirdim... Emre itaatsizlik'ten ondört gün hücre cezası aldım. Zagor mahlaslı manyak bir astsubaya ellerimi açmadığım için de kâğıthane deresinin kıyısında bir ağaca kelepçelerle bağlanıp aç, susuz, cıgarasız kırksekiz saat kaldım. Sonra ceviz sopasını rastgele savuran tabur komutanının sopasını tutup "vuramazsın" dediğim için "üste mukavemet" suçundan kırkaltı gün yattım ve Kasımpaşa Askeri Mahkemesi'nde yargılandım. Bu yüzden askerliğimi tam doksan gün geç bitirebildim...

*

Şimdi otuzdört yaşımdayım; o "büyük"lerden ve babamdan uzun yıllar nefret ettim. İstedikleri gibi bir adam olmadım! Yıllar geçtikçe onlara taşıdığım nefret, sadece bir acımaya dönüştü. Çünkü onlar birer zavallıydılar... Biz onlardan korkuyorduk, onlar ise insan olmaktan...

*

Alabilmek için kamyonlar dolusu dayak yeyip nice acılara katlandığım diplomam ise bugüne kadar hiçbir işe yaramadı... Özel sektörde birçok işte çalıştım, yöneticilikler yaptım; haber ajanslarında, yerel yönetimlerde müdürlükler yaptım. Hırslı ve başarılıydım, kimse benden diploma istemedi. Diplomalarım, albümümün arasında katlayıp bıraktığım yerde tam onsekiz yıldır öylece duruyorlar...

*

Şimdi de sözüm üniversiteliler de dahil yeni kuşaklaradır; arkadaşlar, okullardan diploma değil, kişilik almaya ya da kişilik teslim etmemeye çalışın. Gerekirse diplomanızı yırtın, ama kişiliğinizi asla... Diplomalarınız benimkiler gibi tam onsekiz yıl hiçbir işe yaramayabilir, ama kişiliğinizi korursanız eğer, inanın, onunla çok şey yapabilirsiniz...

*

Ben ise hâlâ küçüklerimi seviyor, ama büyüklerimi sayamıyorum. Artık varlığımı onların varlığına armağan etmek gibi bir niyet de taşımıyorum... Bana bu acıları yaşatan ülkemi ve sorumsuz büyüklerimi sevmeme yardım edin... Önerileriniz varsa lütfen iletin.

İnsanlığın Gönlündeki Leyla'lar Ölüyor mu?

-Büyüdükçe kirlenen bütün çocuklara ve Başak Aydınalp'e-

Leyla, hiç de güzel değilmiş. Mecnun'a sormuşlar: "O kadar eziyet bunun için miydi?" Mecnun yanıtlarmış: "Hayır, gönlümdeki Leyla içindi..."

Herkesin gönlünde bir Leyla var. Günümüz insanının yazgısı, biraz da gönlündeki "meçhûl" Leyla'yı bulamamak olmalı. Üstelik herkes bir başkasını seviyor ve büyük çoğunluk kendisini sevene aşık değil.

Sokrates, "benim tek bilgim var, o da aşktır" derken, günümüz insanının büyük oranının en son bilgisi aşk şimdi.

*

Etle tırnağın ayrışması gibi doğadan koparılan insan, metropollerin geniş caddelerinde bir uğultu ummanına akıp giderken, aşk da doğasına yabancılaşıyor.

Aşkın şeffaflığına, temizliğine aşkın doğasından başka her şey karılınca, metalaşan aşk özünden yalıtılıyor. Bu yüzden nice yanılsamanın ve cinsel tercihin adı yine "aşk" olarak aramızda dolaşıyor. Adı dolaşıyor, ama kendisi pek ortalıkta görünmüyor.

Şiddetin örseldiği çocuklukların onulmaz yaralarını hasta ilişkilere taşımak için insanlar, yine de Leyla'larını hummalı bir aravışla bekliyorlar...

İnsanımız "koşullu" seviyor; oysa aşk, koşulsuz sevebilmektir. Aşk programlanıyor; bu da doğasına aykırıdır. O programlanmaz; gelir, bulur ve "git" diyemezsiniz...

"Benim istediğim gibi biri olursan seni sevebilirim" gibi mantıklarla aşk pazarlığa yatırılıyor; halbuki aşk, pazarlık konusu edilmeyecek belki de ilk insani erdemdir. Aşk, sevgiliyi nasılsa öyle sevebilmektir...

Öncelikle aşkın öznesiyle gerçek bir özdeşleşmeyi benzemekte arıyoruz. Oysa herkesin tek kişilik demokratik özerk Cumhuriyet olabildiği sağlıklı kişiliklerde soluk alabilir aşk.

Benzeriyle ancak iyi dost olabilir insan. Üstelik aşklar değil, en çok da dostluklar kalıcıdır. Aşk, benzememektir...

*

Gerçek aşk, tutkudur. Tutku yıkıcıdır. Acı çekmeyi koşulsuz göze almaktır aşk. Şimdilerde hafta sonu eğlenceleri için aşık olunuyor (!) Mutlu olmak için! Oysa ki mutluluk diye bir şey yoktur yaşamda; olsa olsa "mutlu an"lar olabilir insan ömründe...

Bizdeki aşk anlayışında öncelikle "sahiplenme" ve "mülkiyet" duyguları öne çıkıyor. Bu da "kavuşma" ile ifade buluyor; oysa ki çoğu zaman kavuşulan an'dır ayrılık...

Bu yüzden aşk, her zaman kavuşmak değil, gerektiğinde bırakıp gitmesini bilmek oluyor... A. Camus, "bir şey elde edildiğinde yitirilmiştir" diyor...

Aşk, kişiliğin harcıdır; acıyla başlar ve çoğu kez acı çekerek o ilişkiyi tüketirsiniz. Yaralanır ve yaralarsınız. Bazen sevginiz mağlûp gelir. Yenilmesini de bilmektir aşk. Şimdi kimileri ta hakküm ve mevzi kazanmak için öne atılıyor; sürmüyor ve bu nedenle nice ilişki yatakta bitiyor.

*

Aşk tenhalığı severken, metropol aşkları, merkezi caddelerde, Cafe'lerde, barlarda kümeleniyor; herkes birbirinin vitrini...

Barların loş ışıkları arasında, gecenin ilerleyen saatleri alkol ve parfüm kokusunun baş döndürücülüğü eşliğinde fısıldanan sevgi sözcükleri, sadece cinselliği kışkırtıyor. Sonra sevgisiz, dağınık, terli yataklardan geriye tanımsız bir öfke ve bir yalnızlık duygusu kalıyor...

Reusseau, "gerçek aşk bağlılıkların en temizidir" diyor; şimdi görülmekte ki, aşk adına toplumumuzda nice kirlilikler yaşanıyor. Aşk, her geçen gün mevzi kaybederek biraz daha ihanete uğruyor.

*

Gerçek aşkın Leyla'nın kendisine de gereksinimi yoktur aslında; herkes kendi sevgisini sever. Gerçek aşkın ne adını koymaya, ne alkole, ne parfüm kokularıyla kışkırtılmaya, ne de etiketlere, cüzdan şişkinliklerine, pazarlıklarda galibiyet histerilerine, av-avcı oyunlarına ve ille de mutluluk arayışına gereksinimi yoktur.

Bu yüzden böyle bir toplumsal, sosyal ve kültürel ortamda ve böylesi bir şiddet toplumunda aşkta sağduyuyu arayanlar şimdi yapayalnız birer Don Kişot'tur!

*

Çevremizdeki ilişkilere eleştirel gözle bakalım ve "resmi nikah"larla devlet tarafından yaptırım altına alınmış evliliklerde aynı yatağı paylaşan eşlerin bile birbirlerine çoğu kez yalan söylediği bir atmosferde 'insanlığın gönlündeki Leyla'lar ölüyor mu?, diye sormakta gecikmeyelim...

Bazı Tekneler Limanlara Bağlıdır; Biz Ey Denizin Hırçın Yanı!

Bazı tekneler limanlara bağlıyken ve o saat denizin hırçın yanını dehşetli özlerken, birileri "Muş-Tatvan yolunda güllere ve devlete" inanırken veya kurtuluş parkında akşamken; birileri de "gravatlı hademeler şehri" Ankara'da, küp şeklinde özenle kesilmiş yapıların bir yerinde bu satırları yazarken (üstelik "düş senetleri" tufanlardan önce de, sonra da hep alıcı bulurken), ajandama aldığım bir not: "Omuzlarının üzerine Katolik bir kafa yerleştiremeyeceklerini anlayınca, hiç değilse Protestan olan kafasını kestiler" diyor.

Yaşamak, kaburgasının altında et parçası değil, yürek taşıyabilenlerin harcıdır. Ama yürek taşımanın da bir bedeli olur her zaman. Otoriteler, çok anlamlı bulurak ajandama aldığım bu notun tartışılmazlığını, Akdeniz'de dallarda yeşil, ham limonların rengi usulca sarıya çalarken bile doğrulamaya devam ediyorlardı.

Örneğin Binbaşı Cem Erseverin kafasını değiştiremeyeceklerini anlayınca kestiler. Ersever, "hain" olmakla "kahraman' olmak arasındaki kulvarları hayli zorlamış sayılıyordu. Failine göre o bir "hain"di; ne ki, benim dinimden veya dinsizliğimden de sayılma

dığı, bir dönem Kürtlerin cellatlarından biri olmayı üstlendiği için bana göre de o bir "hain"di.

*

Otorite, hegamonyasını yadsıyanı, eleştirel bakanı, kendisine yaslanıp çıkarlarına ters düşerek mevzi edinmek isteyeni silip geçiyor. Otoritenin doğası bu: Tahammülü ve şefkati yok. Olup biten her şey, organizmasında onu var kılan her hücre otoritenin gerçekleşme faktörlerinden olmak zorunda; bu yüzden bazı tekneler bazı limanlara bağlıdır biz ey denizin hırçın yanı!

Ya bağlı olmayanlar? Ya denizin hırçın yanında seyreden cüret, güç odaklarının ve siyasal mevzilenmelerin, hiyerarşilerinin uzağına düştüğü için başı ezilesi midir? Hegamonyaların, otoritelerin ezici çoğunluğunda o bir "siyasal yitik" midir? Birey olmanın canhıraş çığlığı mıdır yoksa? O nedir?

Eline sermaye ya da silah alan güç odaklarının insanları köleliğe ya da ölümlere ihale ettiği şu dünyada, denizlerin hırçın yanında seyreden cüreti seviyorum. Yani limanlara bağlı o uysal, o kaptan kumandası bekleyen icazetli tekneleri değil. Bu nedenle de kendimi ideolojilerin din gibi algılanan boyutlarından, doğmalardan yalıttıkça kimilerine göre bir "siyasi kayıp" sayılıyorum (!)

Kollektif çalışmalarda insan doğasının zaaflarıyla didişmek kanımca ayrı bir beceridir. Çoğu kez iyi bir oyuncu olmayı gerektirir; herkesi hoş tutmak, herkese göre iyi olmak olsa olsa politikacıların maharetidir. Çünkü cami ile kilisenin ortası yoktur. Ben pire için yorgan yakan ve hayatla, ilişkilerle köprülerini hep bir anda atanım. Kendimi tek kişilik demokratik-özerk Cumhuriyet ilan edeli beri istikamet burnumun diki tam yol ileri bir hırçınlıktır

benimki. Kendime kendimin dışında kimse icazet vermesin isterim.

Bu anlamda artık bir ajitatör, bir örgütleyici, bir militan olmamakla birlikte, bir şair-yazar olarak elbette benim de siyasal tercihlerim, doğrularım vardır. Hele sonuçta tarafsızlık da bir tarafa çıkıyorsa olmalıdır da. Bu anlamda bazı tekneler limanlara bağlıyken, denizin hırçın yanında seyreden cüret ille de bir "siyasi kayıp" olarak nitelenemez...

Bu satırları, İzmir Gazeteciler Cemiyeti lokalindeki bir söyleşimde bazı izleyicilerin "partili yazar" kavramı hakkında sorularından esinlenerek yazıyorum. Fransız yazar ve sinemacı Marguerite Duras'ın yazdıklarını hep severek okuduğum gibi, şu sözlerini de yıllardır kendi kendime yineler dururum:

"....Bana göre siyasal kayıp, her şeyden önce kişinin kendini kaybetmemesidir; tatlılığı kadar öfkesini de, sevme yetisi kadar nefret etme yetisini de, nefretini kaybetmemesidir; ölçülüğü kadar dikkatsizliği de, tedbir kadar aşırılığı da, çılgınlığı, saflığı, cesareti kadar korkaklığını da, her şey karşısında duyduğu güven kadar kapıldığı dehşeti de, gözyaşları kadar sevincini de elden bırakmamasıdır..."

Bugün Türkiye solu irili ufaklı onlarca hiziple ayrışmış. Hangisine gitseniz, o grubun dışındaki bütün gruplarla kavga etmeniz gerekecek. Oysa ki parti bildirileri yazmakla, yazarlığın çok ayrı durduğu yerde, eğer ki birileri bu ülkede devrim yapacaksa ve yazarları siyasal safların dışında olmakla itham edecekse, yazarın da o devrime katkısı (nicele katkısıyla) en az olanlarınki kadar olacaktır. Müsterih olsunlar...

Bana göre yalnız "devrim"le ilgili durumlar, duruşlar değil, üstelik "bütün insanlık hâlleri" bize göredir. Bir şeylere gözlerimizi

faltaşı gibi aralârken, bir şeylere de inadına sırtımız dönük durduğumuz günleri anılarda bıraktık. Artık hayatı kendi bütünselliği içinde, bütün cephelerinden kucaklamaya çalışmamız kaçınılmaz.

Bazı tekneler limanlara bağlıyken ve Kurtuluş parkında bir uçurum akşamken, denizlerin hırçın yanında seyreden cürete selam!

*

Bu yazıyı yazarken bir ara mola verdim. Kalkıp evime yakın sayılan Kurtuluş parkına gittim, soluklandım. Dönüşümde bu yazımın "partili yazar" kavramına herhangi bir açıklık getirmediğini; yazımın böyle bir işlev üstlenmediğini ve bu konuya mutlaka açıklık getirmek gibi bir görevimin de olmadığını düşünerek yazımın finalini yapmaya karar verdim.

Bu bir finaldir: Şimdi bazı tekneler hâlâ limanlara bağlıdır ve Kurtuluş parkında bu benim düştüğüm bir uçurum akşamdır; daha çağıldarken içimde hırçın yanıyla denizler, acaba neden bana "Kurtuluş parkına gitme" dediler, acaba neden?*

*Kurtuluş pek oldukça büyük ve geceleri ıssız, karanlıktır. Bir dönem orada bazı cinayetler işlenmiş; bu nedenle bana "oraya gitme" demişler (!)

Anamın Rüyalarını Susturdum!

Ruhbilim, rüyaları "uykuda beliren imge" olarak tanımlıyor; kimileri de usun denetiminden yoksun olduğu için rüyayı delilikle kıyaslamışlardır. Mistik inanışlarda, özellikle aydınlanma dönemine kadar bireylerin ve toplumların yaşamlarında çok önemli bir işlev üstlenen rüyalar, Freud'a göre de çocukluk dünyalarımızın bir yansımasıdır. Tanrıya inananların evreninde ise, "rüyayı sadıka" (tanrısal ilhamın bir ürünü) veya ondan gelen bir vahiydir.

Kuramlara uluorta abanmayı en az sizler kadar ben de sevmiyorum. Zaten ilgilisi, neredeyse bütün gazetelerin dağıttığı ansiklopedilere bakarak daha çok ayrıntı edinebilir. Biz yine yaşama, yaşamlarımızın nabzına dönelim.

Biz o büyük günün, devrimin rüyasını uzun yıllar, üstelik uyanık hâlde görmüş bir kuşağız. Sonra hapishaneye girip, halk arasında "şeytan kandırma" olarak nitelenen rüyalara da kaldık. O rüyalarda şuh bir kadın geliyor, bu tür şeylerin sadece "ayıp" olmakla kalmayıp bir de "yasak" olduğunu hiç bilmezmiş gibi bizi alabildiğine kışkırtıyor, sonra birden ıpıslak bırakıp gidiyordu...

*

Çocukluğumun rüyalarında hep uçar, uçarak henüz bilmediğim bir dünyayı keşfe çıkardım. Büyüklerim, bunun meleklerle birlikte olmak anlamına geldiğini söylediklerinde nasıl mutlanırdım. O günlerin sabahlarında ailece kahvaltı ederken. anam, sinemadan çıkmış gibi rüyalarını anlatmaya koyulurdu. Tarifsiz bir coşkuyla dinlerdim.

Ergenlik döneminde ise, gerçek hayatlarımızda bir karşılığı olmadığını az çok sezinlediğim o rüyaları eskisi kadar ciddiye almamaya başladım. Ama anam, dinlemesem bile her sabah sinemadan çıkıp gelmiş gibi rüyalarını anlatmayı kesintisiz sürdürdü. Anlattıkları bazen ilgimi çeker ve herhangi bir ön açıklama iliştirmediği için gerçek sanarak sorardım: "Öyle mi? Nerede? Ne zaman?" Bu soruların ardından anamın yanıtıyla afallardım:

"Rüyamda oğlum, rüyamda gördüm..."

Anam, "ev kadınlığı" olarak tabir edilen meslektendi. Sabahları erken uyanıp sobayı yakar, sonra kahvaltı hazırlar ve bizi okula gönderirdi. Öğleyin okuldan hınzır gülüşlerle döndüğümüzde yemeği yeni hazırlamış olurdu. Sonra evi başına yıkar, sokaklarda üstümüzü kirletir, o boş kalmasın diye ne gerekiyorsa yapardık. Sonra babam işten gelir, biraz da o dağıtır, ayaklarını yıkatır ve okkalı küfürleriyle günün finalini yapardı. Bizler yataklarımıza çekildiğimizde anam akşamın bulaşıklarını yıkardı. Günlerimiz böyle bir nakaratti.

İşte böylesi bir tekdüzeliğe ömrü asılı kalmış anam da sinemaya, tiyatroya, gezmelere pek gidemediği için çaresiz rüyalara abanırdı... Daha sonra bir "rüya tabirleri" kitabı da alıp sabah mahmurluğuyla tepemde ekşimeye başlamıştı:

"Yılan görmüşsen belâ, su görmüşsen zenginlik demektir; söyle oğlum, söyle bileyim başına neler geleceğini?"

*

Derken, 12 Eylül'le birlikte benim ve anamın rüyaları bütün albenisini, sıcaklığını bir çırpıda yitirdi. Cezaevine girince anamın rüyalarına oğluna kavuşmanın hasreti, benim rüyalarıma ise çarmıhlara gerilen insanlar girdi. Gördüğüm bütün rüyalarda çığlık çığlığa bağrışan kalabalıklar vardı. "Yangından ilk önce kurtarılacak" gibi kurtarılması gereken insanlar vardı. Oysa o güne kadar o insanlar rüyalarımda hiç olmamışlardı. Yalnız onlar mı? Apoletli generaller, infazlar, demir parmaklıklar da hiç görünmemişlerdi.

Diyarbakır Askeri cezaevi'nde benim de, kuşağımın da meleklerle birlikte uçuşan rüyalarını boğdular! Cezaevi'nden çıktığımda gördüm ki "tadı yoktu" devrimsiz "ne baharın, ne yazın..." Daha yirmili yaşlarda mutsuz, bozgun ve örselenmiş adamlardık. Devrim de dahil olmak üzere uyanıkken gördüğümüz bütün rüyalar, artık "meçhûle giden gemiler" gibi uzaktılar...

*

Cezaevi'nden artık bir yetişkin olarak çıktığımda, baktım ki anam oğluna sağ kavuşmanın coşkusuyla rüyalar oyununu kaldığımız yerden sürdürmek niyetindeydi. Görüşmediğimiz sürede neler yaşadığımı ne o soruyor, ne de ben anlatmaya cüret ediyordum. Cezaevi'nden korkuluk gibi çıkalı daha birkaç gün geçmişti ki, bir sabah o masum ve gerçek hayatlarımızın çok uzağındaki rüyalarını yeniden anlatmaya koyulduğunda hışımla çıkıştım:

"Çık şu rüyalar dünyasından! Yirmi yıldır sinemadan çıkar gibi uyanıp bana rüya anlatıyorsun! Ben sana gerçeği bile anlatmıyo

rum, sen niçin ha bire rüya anlatıyorsun? Bana rüyalarını anlatmaya devam edersen seninle bir daha kahvaltı etmeyeceğim" dedim...

Yüzündeki çocuksu saflığa bir korku eklendi anamın. Ağlamaklı bir yüz ifadesiyle sustu... Rüyaları, onun sığınağı ve tek avuntusuydu, biliyordum. Ama onun rüyalarındaki o masum imgeler, artık benim bozgun rüyalarımın içerdikleriyle örtüşmüyordu. Ben artık sadece hayata ve hayatın içindeki o çırılçıplak gerçeğe gözlerimi iri iri aralamıştım. İnanılmaz, ama gerçek olan ne varsa mutlaka bilmek istiyordum. Artık kimselerin beni yüz yüze kaldığım hayatın örseleyici çıplaklığından bir aldatmacalar dünyasına sürüklemesine izin vermeyecektim! Çünkü biliyordum ki hayatın çıplaklığı, rüyaların evrenindeki en görkemli kâbusları bile utandırırdı...

Anamın rüyalarını susturdum...Birileri benim rüyalarımı susturduğu için; evet, sırf bu yüzden anamın rüyalarını susturdum! Ve ben 12 Eylül'den, anam ise benden uzun yıllar davacı sayıldık. Sonra 12 Eylül, ardından anam ayrı ayrı çekip gittiler... ikisi de belleğimde, bilincimde derin izler bıraktılar.

Ben ise hâlâ gerçeğin başucunda, çarmıhını sırtında taşıyan İsa gibi, artık iblislerin kuşattığı bir dünyada rüyaları boğulup "fail-i meçhûl" süsü verilmiş bir adam olarak yaşıyorum...

Çekilmez miydi Hayat Rüyalar Olmasaydı?

Eski bir şarkıda Emel Sayın'ın yerli melodramlarda da kullanılan sesi daha kulaklarımızdadır: "Rüyalar gerçek olsa/Seni her gün görürdüm/O incecik beline sarılarak yürürdüm/Sabah olmasın diye güneşi söndürürdüm..."

Artık insanlığın rüyalarındaki tatlı imgelerin giderek yok olmaya başladığını düşünüyorum. Metropollerin insanları, artık rüyalarında hep binmeye çabaladığı belediye otobüslerini ya da arkadan vuran dostları görmeye başladılar. Çocukların rüyalarında yağız atların, masalcı dedelerin yerine kompütürler, servis araçları ve trafik lambaları girdi. Kamu çalışanlarının, işçilerin rüyalarında enflasyon canavarı fütûrsuzca dolaşıyor... Güneydoğu'da insanlar artık uykularında bile kontrgerillayla boğuşuyorlar...

Nokta dergisinin 21 Nisan 1991 tarihli sayısında yaptığı araştırmaya göre: "Doğu Perinçek, rüyalarında ya birilerinden kaçıyor, ya da bir kuş gibi uçuyor; kendisini uzayda bilinmedik renklerin arasında uçarken gördüğü rüyasını ise unutamıyor. Ali Poyrazoğlu'nun rüyalarının değişmez teması cinsellik. Can Yücel, rü

yasında genellikle babasını görüyor; kendisi üzgünse babası da üzgün, kendisi neşeliyse babası da neşeli. Duygu Asena'nın rüyalarının konuğu ise Çinliler; kimi zaman savaş açan, kimi zaman da romantik bir aşık gibi yaklaşan Çinliler. Hülya Koçyiğit, rüyasında genellikle deniz yolculuğu yapıyor..."

Yapılan araştırmalara göre, "rahatsızlık veren" rüyaların "mutluluk veren" rüyalardan neredeyse iki kat fazla olduğu ortaya çıkmış. Aslında o rahatsızlıkların içinde herkesin biraz kendisi vardır. Kendisiyle en barışık insan bile, gündelik hayatta mutlaka bir şeylerden rahatsızdır...

Bana kalırsa en realist olanı uyanıkken görülen rüyalardır. Herkes böyle rüyalar görmüştür ve gerçeğin çarpıcı yüzü bir ihanet, bir yanılgı ya da apansız terk edilişle kafalarımıza balyoz gibi inince hanyayı Konyayı anlamışızdır...

Benim 12 Eylül rüyalarım tam on yıl sürdü. Nasılsa, daha birkaç yıl önce azalarak gittiler. Rüya değil, karabasan demem daha doğru olacak; çekip giden o rüyaların yerine sımsıcak imgelerden oluşan yeni rüyalar da nedense gelmediler.

12 Eylül rüyalarımda her gece yeniden askeri darbe olurdu. Sonra çığlıklar, makinalıtüfek sesleri ve çarmıhlarda düzinelerce adamlar olurdu. Kaçardım; her yerin zifiri karanlık olduğu o rüyalarda nedense Edison henüz elektriği icad etmemiş olurdu. Çatışmalara girerdim, ama tam hasmımı vuracakken silahım tutukluk yapardı; aksilik bu ya, o an'larda yanımda korunmaya muhtaç seydiklerim olurdu. Allah belamı verirdi, uçurumlardan düşerdim! Düştüğüm yerlerde yangınlar çıkardı. 7. Kolordu'nun bütün askerleri, başlarında Kenan Evren'le peşimde olurlardı. Ben ise sanki

Rambo'yum ! Ayıp değil miydi bir adamın peşine onca asker!

Ve birden vurulurdum; bedenim acıyla kasılırdı, ama ölmezdim! Ölmediğime kızardım; bir ölebilsem, peşimdeki ordudan, tutukluk yapan silahımdan ve kör karanlıkların önündeki uçurumlardan kurtulacağımı bilir, ölmek için can atardım...

Şimdi o kadar ters gidemez; ama 12 Eylül rüyalarımda böyle olurdu. Yaralanıp düştüğüm yerde birileri beni alıp "konuuuş" diye çarmıhlara gerince, bir örgüt arkadaşım birden işkencecilerin arasında apoletli giysilerle hain hain gülümserdi. Lisedeki sevgilim çıkıp gelir, yaralarımı sarardı, uyanırdım. Yaralarımı saran hariç, hepsinin birdenbire gittiğine sevinirdim. Uyandığımda burnumun dibinde coplu komandolar arasında ellerimin dayaklardan kan topladığına sevinirdim. Cezaevi'ndeki ranzamda kendi kendime, bunca kötü görüntünün ardından lisedeki sevgilim hiç değilse gelmişken biraz daha kalsaydı olmaz mıydı? derdim. Bir o kalsaydı...

*

Şimdiyse kendimi bir insan hakları savunucusu sayıyor ve uyanıkken gördüğüm rüyalarda hep mazlum insanların esenlik, sosyal güvenlik gibi sorunlarının çözüldüğü düşünü görüyorum.

Marks, "insanların düşleri, maddi gerçeklerinin bir adım ilerisindedir" diyor. Bunu, "hayat düşlerimizin gerisindeki kırıntılardır" diyerek yalınlaştırıp yazmıştım. Benim uyanıkken gördüğüm o düş kırıntılarında bile bir bilseniz neler var... İşte gündüz rüyalarımdan küçük bir demet:

Bir dönemin İnsan Hakları Bakanı Algal Hocaloğlu'nun, basın mensupları önünde ellerini kafasının arasına alıp "elimden hiç bir şey gelmiyor" diyerek İnsan haklarına bakamayan bakan ve ne

kadar bakmasa o kadar "bakan" olduğu için yargılanıyor... Benim uyanıkken gördüğüm rüyalarda Tansu Çiller, kocasını faili meçhûl bir cinayette yitirip altı çocukla yoksul bir dul olarak yaşıyor. Ya da kocası asgari ücretle çalışan üç çocuklu bir ana olarak ekonomik olsun diye akşam yemeği için pişirdiği çorbaya az tuz atıyor. Benim güpegündüz gördüğüm rüyalarda Kontrgerilla teşhir edilip yargılanıyor, Olağanüstü Hal kalkıyor, Tomris Özden CHP Genel Başkanı oluyor. Ben kitapların 300 bin sattığı bir ülkenin rüyasını görüyorum. Orada işçiler, talep ettikleri zammı alıp grev alanlarını terk ediyorlar. Bir sonraki sabah gazete manşetleride "genel af" yazıyor! Gündüz rüyalarım böyle yüzlerce ayrıntıyla sürüyor. Hep sürüyor ve bitmiyor...

Evet, çekilmez olurdu hayat rüyalar olmasaydı.

Teknoloji Yalnızlık Getiriyor

Sanayi devriminin insanlığa kazandırdığı sosyal refahın yanında yaşattığı yabancılaşma, giderek ürkütücü boyutlara varıyor. Değerlerine, erdemlerine yabancılaşan insanlık, artık Marks'ın Kapital'deki "dinsel, ekonomik ve politik" yabancılaşma" tanımını da aşarak ürkütücü bir kimlik-kişilik erozyonu yaşıyor.

Örneğin, uydu antenlerin dünyasında her gün milyonlarca insan uzaktan kumandalı TV' lerle uzaktan kumanda ediliyor. Bir dahi olan, ama kahin olmayan Marks, elbette böylesine bir kitle iletişim kuşatmasındanda söz etmiyor...

Dünyamız giderek zenginleşiyor, ama insan yoksullaşıyor; insan, insansızlaşıyor. Türkiye ölçeğinde de moral ve fizik olarak en yoğun saldırıya uğrayan, en büyük erozyonu yaşayan unsurun insan varlığı olduğuna yeniden dikkat çekmek istiyorum.

Öyle ki, herkes aynı atmosfer içinde bayağılaşıyorsa, bayağılaşmak, bayağılaşmış insan için bir tecrit nedeni veya tedirgin edici bir şey olmaktan çıkıyor. Bir toplumda herkes hırsızsa, hırsız olanlar değil, bu nicel kalabalıkta hırsız olmayan ya da olamayanlar dışlanıyor...

*

XIX. yy.'ın sonundan itibaren yazarlar, dahiler, sosyologlar insanın yabancılaşmasından söz eden yeni yapıtlar ortaya koyuyor, sosyologlar yeni kuramlar üretiyorlar, ama sanayi devriminin kazanımlarının yanısıra, sonuçları da insanlığın ruhuna, bilincine müdâhale etmeye devam ediyor.

M.Gorki, bir Amerikan dergisinin sorularını yanıtlarken (Temmuz 1950'de): "Güzelleştirmek ve zenginleştirmek için o kadar zahmet çektiğimiz eşsiz dünyamız, şimdi para kazanmaktan başka bir şey yapmasını bilmeyen insanların oluşturduğu en alçak bir topluluğun hayâsız ellerinde" diyerek emperyalistleşme sürecindeki yabancılaşmayı ifade ediyor.

Doğasına, erdemlerine yabancılaşan insan, erdemsizliği bir erdem, kişiliksizliği kişilik olarak yaşıyor, dayatıyor! Sevgi, saygı, cesaret, onur gibi değerler de bir erozyonda kirleniyor. Kir meşrulaşıyor, olağanlaşıyor. Siyasi erk, kendine ait bir korkuyu yığınlara transfer ediyor. İnsanlar kir ve korkuyla birlikte yaşamak için korkunç acıları sineye çekiyor ve giderek yalnızlaşıyorlar; giderek kendilerine sığınıyorlar; ama öyle bir yere geliniyor ki, kendilerine sığınmak için vardıklarında artık kendileri de olmuyorlar...

Ege Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Ahmet Çelikkol, 8 yıl kadar önce AA'ya yaptığı bir açıklamada: "Kent yaşamı ve teknolojideki hızlı değişimlerin, kişiyi topluma yabancılaştırdığını, bunun da giderek 'yalnızlık' biçiminde kendini gösteren 'toplumdan kaçış'ı beraberinde getirdiğini; hızlı nüfûs artışı, çarpık kentleşme ve teknolojideki gelişmelerin 'içe dönük' bir

yaşam tarzının en önemli nedenleri olduğunu söyleyerek şöyle sürdürüyor:

"Aynı apartmanda oturdukları hâlde, yıllarca birbirine merhaba dememiş, kendilerini sosyal ilişkilerinden dışlamış, zamanlarının büyük bir bölümünü TV karşısında geçiren o kadar çok insanımız var ki (...) Özellikle büyük kentlerde yaşayan çok sayıda insan toplumdan kaçış içinde. Küçük yerleşim birimlerinde çok az görülen bu olayın, özellikle büyük kentlerimizde kişileri âdetâ bir kıskaç içine aldığı gözleniyor. Yani şöyle bir tablo var karşımızda: Kendinden bile kaçan, birbirine giderek yabancılaşan insanlardan oluşan yalnız bir toplum."

*

Kuşkusuz bunun bir nedeni de bireysel katılım olanaklarından men edilmiş yığınların özgüven tahribatıdır. Bu özgüven tahribatını da siyasi iktidardan iletişim araçlarına, üretim tarzından eğitim politikasına kadar birçok faktörde aramak mümkün.

Konu edinmişken, notaları kurşunlanmış bir şarkı olan yalnızlığa dair sevgili Met Üst'ün biraç cümlesiyle yazımı sonluyor, Albert Camus'un "Yabancı"sının da bir kez daha okunmasını öneriyorum.

"Yalnızlık paylaşılmaz, paylaşılsa da aslan payını öteki yalnız alır. Yalnıza sormuşlar: Neden boynun eğri? Hüzün kireçlenmesinden demiş. Yalnız çok tutumludur; düş'ünden-tırnağından arttırır (...) Yalnız ölünce nüfus eksilmez ve yalnızlar kendi aralarında ikiye....ayrılmazlar."

"Gökyüzünde yalnız gezen yıldızlar", yeryüzünde teknoloji yalnızlık getiriyor...

Oralet Çocukları ve Bağlar'ın Külhanları

Diyarbakır'ın Ofis semti, daha çok aristokrat ailelerin yerleşim merkezidir. Görkemli yeni yapıları, moda izleyen gençleri ve afili kızları orada görebilirsiniz.

Diğer semtlere kıyasla tertemiz caddelerinde yüzlerce özel otoya ve geniş süpermarketlere rastlarsınız.

Ofis'in bittiği yerden geçen demiryoluyla başlayan Bağlar semti ise, son yıllarda katettiği gelişmelere rağmen hâlâ Bukowski'nin "Kolera Sokağı"nı andırır. Bu semt, çağdaş mimariye aykırı bir gecekondu yığınağıdır.

Bağlar'da irili ufaklı uzayıp giden yüzlerce sokaktaki özel otoların yerini at ve el arabaları, süpermarketlerin yerini köhne mahalle bakkalları, pastanelerin yerini ise âlelâde köy kahveleri alır.

Bağlar semtinde kadınlar, daha çok örtülü ya da çarşaflı, delikanlılar ise bıçkın ve külhandır. Nicesinin gözlerinde yoksulluğun onulmaz hıncı vardır. Bir fırsatını bulsalar, bir bulsalar o tezek ve lağım kokan sokaklardan birer şahin gibi uçmaya hazırdırlar.

*

Bağlar, ne Ankara'nın Çin Çin Bağları'na, ne İstanbul'un Kasımpaşa'sına ne de İzmir'in Kadifekalesi'ne benzer. Kendine benzer Bağlar... Bağlar çocuklarının ortak karakteristik özellikleri vardır ve bir etiği kuşaklar boyu sürdürerek bugüne taşımışlardır.

Bizim çocukluğumuzun geçtiği 70'li yıllardan bugüne, "Bağlar çocukları" ile "Ofis çocukları" arasında adı konulmamış bir savaş sürer. Bağlar çocukları, Ofis çocuklarına "oralet çocuğu" derler. Bu bir tür "muhallebi çocuğu" tanımıdır. Gruplar hâlinde çete savaşları yaptıklarına ve Ofis çocuğu olmanın bir aşağılanma nedeni olduğuna tanıklığım sayısızdır. Kendimi bildim bileli böyledir bu...

Bağlar çocukları, Ofis çocuklarına başkaldırılarının aslında sınıfsal bir öz taşıdığını hiç bilmeden örselenmeleriyle bir kırgınlığı büyütürler. Çünkü Ofis çocukları eğitim görmüş "kibar aile" çocuklarıdır; babaları bürokrat, işveren, küçük esnaf ya da memurdur. Bağlar çocukları ise daha çok işçi ailelerine mensupturlar; seyyar satıcı, irgat, çiftçi ya da inşaat işçilerinin çocuklarıdır onlar.

Yoksullukları ve eğitimsizlikleriyle sosyal katılım olanaklarından düpedüz "tecrit" sayılan Bağlar çocukları, sokaklara elleri cepte çıkar ve hep yere bakarlar.

Elleri cepte çıkarlar: Çünkü kimin temiz bir göğü varsa kirletip bırakmışlardır avuçlarına; bu yüzden elleri cepteçıkarlar sokaklara. Yere bakarlar: Ne varsa yerdedir çünkü. Başka hiçbir yerden bir umut, bir düş yoktur. Kayıp bir eşya, belki bir cüzdan; ne varsa yerdedir ve yerdekileri en iyi Bağlar çocukları görebilir...

12 Eylül'de en büyük bedeli Diyarbakır'ın Bağlar semti sa

kinleri ödemişlerdir. O semtin sokak çıkışlarına ve birkaç ana caddesine park eden polis otobüslerine, 1985'li yıllarda yoldan gelip geçenleri "şüpheli" oldukları gerekçesiyle doldurup, "koşu yolu" denilen meydana veya stadyumlara çok toplamışlardır...

*

Bağlar çocukları, saçlarını ıslatıp tarayarak sıcak yaz günleri ceket giyip ellerine tespihlerle düzineler hâlinde Ofis semtine "kız tavlamaya" çıkarlar. Saçları açık gezen Ofis kızlarını özgür sanan Bağlar çocukları, bir görüşte inme indiren "yıldırım" aşklara inanırlar (!)

Ofis semtinde zamparalık yapabilirsiniz, ama Bağlar'ın ara sokaklarında evinin avlusunu süpüren bir kadına laf atmanın bedelini hayatınızla ödersiniz...

70'li yıllarda Bağlar çocukları, Ahmed Arif'lerin bizden yirmi yıl kadar önce mezun olduğu Diyarbakır Lisesi'ne, Ofis çocukları ise Cahit Sıtkı'ların vb. birçok önemli simânın mezun olduğu Ziya Gökalp Lisesi'ne giderlerdi. Ofis semtine taşındıktan sonra Diyarbakır Lisesi'ne devam ederek Bağlar çocuğu olmaya hiç ihanet etmedim (!)

Aradan geçen yaklaşık yirmi yıldan bugüne, Bağlar semtindeki arkadaşlarım arasında hep duvar ustası, tüp taşıyıcısı ya da minübüs şoförü olarak kalmaya yazgılı olanlar kadar, fırtına adamlar da çıktı.

Bu arkadaşlarımın kimileri gerilla ya da yurtdışında önemli kurum ve derneklerin yöneticileri, kimileri ressam oldular. Kimi parlamenter (kimileri diyemiyorum; çünkü bizdeki tek parlamenter

sevgili Sedat Yurttaş'tır) kimi bu satırların yazarı, kimileri de şimdi "faili belli"dirler...

*

Acılarımıza, çaresizliklerimize it gibi tutunup ellerimiz cepte, yerlere baka baka geldiğimiz o lağım ve tezek kokulu sokaklarda, henüz ait olduğumuz dünyayı kavramamış o günlerimizi, oradaki savruluşlarımızı hiç unutmadık...

Daha sonraki iki ayrı yazımda "oralet çocukları"nın amansız düşmanları Bağlar çocuklarının evrenine bir ayna tutacağım; oralet çocukları çatlasın(!)

Bir Bağlar Filintası Sedat Yurttaş

Gruplarla alınan kararlarda Ofis çocukları yargı bildiremezler: "Sen Ofis çocuğusun, sus!" derler. Çünkü onun yiğitliği tescil edilmemiştir... Sedat Yurttaş'ın yiğitliği, öncelikle Bağlar'dan tescillidir.

73-74 yıllarında Bağlar Semti'nde birkaç futbol takımı vardı. Kürtleri asimile etmek için getirilip semtimize yerleştirilmiş Bulgar göçmenlerinin konutlarının bulunduğu alanda top koştururken, o yıllar hepimizin düşünde dönemin futbol ilahı Pele ya da Fenerbahçeli Cemil olmak vardı.

Ama yıllarla birlikte hepimiz başka adamlar olduk. Bulgar göçmenleri ise devleti yanılttılar; çünkü Kürtler onları asimile ettiler ve o ailelerden birçok delikanlı dönemin Kürt örgütlerinde yer aldılar. Büyük oranıyla Kürtçe öğrendiler. Kürtlerin asimilasyonuna (!) direnenler ise, daha sonraki yıllarda Bursa, İzmir gibi illere göç ettiler...

Mahallemizin futbol takımının oyuncularından biri de o dönem esmer, sıska bir çocuk olan Sedat Yurttaş'tı. Bulunduğumuz semtteki caddelerin birinde, halk arasında içinde cin olduğuna inanılan bir köşk vardı. Köşk tamamen boşaltılmıştı.

Bir maç sonrası mahalle takımı mensupları, terli terli "cinli

köşk"ün kapısına dayandık. Hepimiz birbirimizi köşkün açık kapısından içeri girmeye zorluyorduk ki, en önce Sedat girdi. Onlarca cinin saldırısıyla karşılaşacağımızı düşündüğümüz köşkte, sadece dışarıdan atılmış taşlarla birlikte bir köşede yeni doğurduğu yavrularının başında "yaklaşmayın" dercesine miyavlayan bir kediyle karşılaşmıştık. Bir süre cinlerin kedi görünümüne bürünmüş olabileceği tartışmasının ardından, "cinli köşk"ten birer kahraman edâsıyla çıkmıştık. Çünkü o köşke ilk kez biz girmiştik...

Sevgili Sedat Yurttaş, yıllar sonra Türkiye'nin en cinli köşküne (Kürt sorunu tabusuna) parlamenter olarak girdi. Lise yıllarında inşaatlarda amelelik yaparak hazırlandığı sınavlarda İstanbul Hukuk Fakültesi'ni kazandı. Okulunu bitirdikten sonra Diyarbakır'a döndü ve içlerinde Bağlar çocuklarının da bulunduğu DGM yargılanmalarının gönüllü vekili oldu...

1991 seçimlerinde 30-40 bin tercihli oyla parlamentonun en genç milletvekili seçilen Sedat Yurttaş, o mazlum insanların tercihlerine yaraşmak için çabaladı durdu. Ama dörtyüzü aşan bir parlamenter nicel kalabalığı, on parlamenteri dinleme uygarlığı ve cüreti göstermedi. Sedat'ın da ağzına mührü, bileklerine kelepçeyi vurup Ankara Kapalı Cezaevi'ne gönderdiler!

Sedat Yurttaş, sadece iri siyah gözleri ve dalyan gibi boyuyla değil, kültürel-sosyal anlamda da (kendini aşmanın, kısa bir evrede donanmanın) Bağlar çocukları için mükemmel bir örneğidir. O sıska, esmer Bağlar çocuğu, yıllar sonra yazılar, şiirler yazan filinta gibi bir parlamenterdir...

Sedat Yurttaş, nice kuşatmayı aşıp domuz inadı bir hırsla siyasi baskıları ve yoksulluğu tınmadan yol katetmiş tipik bir Bağlar çocuğudur. Çocukluğumuzda o semtin caddelerinde atların çektiği faytonlar olurdu. O faytonların arkaları bile biz Bağlar çocukları asılıp binmeyelim diye çivilenirdi. Değil taksilerde, oysa o fay

tonların arkasında bile bizlere yer yoktu...

*

Bağlar Fatih Caddesi'nde o yıllar bizim ve bütün mahallenin gökdelen dedikleri ve "Hacı Menduh'un apartmanı" olarak bilinen sadece dört katlı bir bina vardı. O binanın ikinci katında oturan bir astsubayın Serap adlı sarışın kızı, bulgur pilavı yemekten birçoğu rasitizm olmuş o kara kuru, iri burunlu ve çarpık bacaklı mahalle kızları arasında bizlere bir çiçek gibi görünürdü. Hepimizin esmer ve siyah gözlü olduğu o semtte sadece metropolden geldiğini bildiğimiz Serap, hırnıklı (sümüklü) Remê'lerin, Usê'lerin arasında sapsarı saçları ve bembeyaz teniyle bir papatyaydı.

Serap, sevgilimdi, akhmea! Sevgimiz, onunla ip atlamak ve çizgi oynamakla ifade bulurdu (!) Bir gün evlerinin balkonunda bir yaz günü oturan Serap, Sedat'ı görünce ellerini çırparak o günlerin popüler bir şarkısını söylemeye başladı: "Niçin geldik bu dünyaya sevilmek için..."

Ama Sedat, bu iltifatlara aldırmadan yürüyüp gitti. Sonra Serap'ı apartmanın su motorunun yanında yakalayıp saçlarını kavrayarak şarkısının içerdiği mesajın hesabını şiddetle sordum. Aşktaki çocukluk ya da çocukluktaki aşk; artık ne derseniz...

*

Serap, sevilmek için geldiğine inandığı şu dünyada, şimdi bir yetişkin olarak kimbilir hangi kentte, tutuklandığını TV'den mutlaka izlediği Sedat'ın bir dönem babasının tayininden dolayı kaldığı Bağlar Semti'nin kavruk çocuklarından biri olduğunu yıllar sonra hiç bilmeyecektir.

Ama ömürlerini bir destan gibi yürüyen Sedat Yurttaş vd. Bağlar çocukları, nereden geldiklerini, kimlere gönül ve vicdan borcu taşıdıklarını hiç unutmayacaklardır...

Keke Mıhâme

Bazı insanlar doğar, gelişir ve geliştirilirler. Bazıları ise doğar, büyür ama gelişemez, bir evreden sonra yitip giderler. Onlara "yitik çocuklar" diyebiliriz. Onlar, ekmekleri ve yazgıları yoksullukla kuşatılmış insanlardır. Daha çok bulunduğumuz kentlerin varoşlarında barınırlar. Görmesini bilenler için hep oradadırlar...

Keke Mıhâme, Diyarbakır'ın Bağlar semtinde, elleri cepte yürüyüş tarzının da aykırısı karayağız bir delikanlıydı; onun tarzı hep iki eli arkasında yürümekti. Bir kez düzgün yürümesi için uyardığımda, aldığım yanıt ona göre yeterli ve haklı bir gerekçeydi:

"Ko-kol-la-la-rımi bı-bırak-sam ee-ellerim bo-boşta kaliy ılmaz abe ! "

*

Diyarbakır'da bir işyeri açtığımda ya da bir ajansa, gazeteye temsilci olduğumda, ille de Bağlar çocuklarından bir ofisboy seçer, bazılarını muhabir olarak da yetiştirmeye çalışırdım. Bazen yolum düştüğünde, o semtin köhne kahvelerinde yeni kuşak Bağlar çocuklarmm "sıfır", "ellibir" oynamalarındaki o vâkur edâyı ya da çayları sayarak, kahvecileri oyalayarak saatler boyu sadece bir

bardak çay içip kahvede kalabilme ısrarlarını izlerdim. Onların birçoğu kahvede kalmaya mecburdular; çünkü kahveler dışında gidecekleri tek yer sokaktı, sadece sokak...

*

Keke Mihâme'yi o kahvelerin birinde tanıdım. Kendime sigara almak bahanesiyle ona da sigara aldırdığımda kabul etmedi. Sıcak bir sohbetten sonra kibarca sigarayı almasını rica ettim. Konuşurken hep kekelediği için heyecanlanıyor, heyecanlandıkça yüzü kızarıyordu. Bir yaş olgunluğuna eriştikten sonra insanları tanımak konusundaki sezgilerimin beni pek ender yanılttığını söyleyebilirim. Keke Mihâme'yi çok sevdim ve ona temsilciliğini yaptığım bir derginin kent merkezindeki büro adresini vererek uğramasını söyledim.

Sonraki günlerde arada bir uğramaya başladı. Her seferinde iki eliyle eğilip elimi sıktıktan sonra oturuyor, susarak beni izliyor ve çayını içtikten sonra yarım saati aşmayan sürelerde kalkıp gidiyordu. Her gelişinde mutlaka gömleğinin ilk üç düğmesi açık oluyordu.

Kekemeliği geçsin diye babasının üç defa şeyhe götürdüğünü, iki defa okunup üflenmiş fındık yediğini; bütün bunlara rağmen yine de geçmediğini vutkunarak, yüzü kızararak anlatıyordu. Aslında şeyhlerin okuyup üflediği fındıkların herkese iyi geldiğini, ama nedense kendisine bir türlü yaramadığını söylüyordu (!)

Büroda otururken bir hanım konuğum geldiğinde hemen yüzünü çeviriyor, sonra kalkmak için izin istiyordu. Yirmi yaşlarındaydı, ama söylediğine göre hiç kız arkadaşı olmamıştı. Bir gün gömleğinin düğmelerini niçin açtığını ve bunun ne gibi bir anlamı olabileceğini sorduğumda çok mahçup bir ses tonuyla yanıtladı:

"Ge gesne (kendi kendine) a-a-çı-çı-liy ılmaz abe..."

Bir sonraki gelişinde gömleğindeki ilk üç düğmeyi kopardığını gördüm. Bu durumda düğmeleri iliklemek konusunda çaresizdi ve ben de buna inanacaktım (!)

*

Keke Mıhâme, İlkokulu bitirmişti; ne var ki kitap, gazete okumamaya da ahdetmişti. Büyük bir içtenlikle: "Ru-ru-um sı-sı-kıliy ılmaz abe" diyor, ama Müslüm'ün kasetleriden de hiç caymıyordu. Bir insandan alman veya çalman bir düş ya da bir değerin yerine bir yenisini koymak gerekirdi. Ona "Müslüm'ü dinleme" desem dinlemezdi. Ama bu tutum yapıcı değil, yıkıcı olur, o zaman boşlukta kalırdı...

Bir gün yüzünde dehşetli bir efkârla çıkıp geldi. Gözleri kızarmıştı; ağladığı belliydi, ama kendine yedirmeyerek "be-ben ağ-ağ-amam" diyordu. Sıkıntısı geçer diye onu büromun bulunduğu binanın zemin katındaki "Kirvem" birahanesine götürdüm. Daha ilk birayı koklar koklamaz zırıl zırıl ağlamaya başladı ve bir yandan dirsekleriyle gözyaşlarını silerek anlatmaya koyuldu.

Ağabeyinin eşi ve çocuğuyla ve diğer yakınlarıyla birlikte dokuz kişilik bir aile olarak iki odalı bir evde kaldıklarını, ağabeyinin bir yıl kadar önce askerden geldiğini söyledi. Bir işhanında bekçilik yapan yaşlı babası, ağabeyi askerdeyken gelinine ve torununa bakmış, askerden dönünce de ona ve Mıhâmeye'ye aylarca iş bulmaya çalışmış. Kendilerine iş bulmaları için onları da sürekli uyarmış. Ama Diyarbakır'da 1990 yılı ve sonrası süren istihdam krizinde iş bulabilmek kolay mıydı? Bu yüzden sadece birkaç kez amele pazarlarında yevmiyeli çalışabilmişler. Babaları, tanıdıklara rica-minnet ağabeye belediyede çöpçü olarak iş bulmuş. Yıllardır

sigortasız, kadrosuz, sosyal güvencesiz o inşaat bu işhanı bekçilik yapan yaşlı baba, ağzı kulaklarında eve gelmiş. Yıllardır kendi için bulamadığı işi oğluna bulabildiğine mutlu, gözleri ışıyarak anlattığında, boynuna atılacağını sandığı büyük oğlu resti çekmiş:

"Ben ortaokul mezunuyum, çöpçülük yapmam ! " diyerek...

Bu yanıtla birlikte evde kıyametler kopmuş; babaları, ağabeyiyle birlikte ona destek çıkan Mihâmeyi de evden kovmuş. İki kardeş kalacak yerleri ve paraları olmadığı için Diyarbakır'da "Zafer anıtı" olarak bilinen parkta ve bir cami avlusunda iki gece uyumuşlar. Ağabeyi, tombalacılık yapacağını söyleyerek bulduğu borç parayla askerliğini yaptığı İstanbul'a geri dönmüş. Giderken Mihâme'nin de eve dönmesini istemiş. Bu konuda onu sıkı sıkı uyarmış.

Ama Keke Mihâme çok gururluydu; "ölürem, dönmem" diyordu. Oturduğumuz masada bütün bunları anlattıktan sonra ıslak gözleriyle yutkunup, yumruklarını sıkarak sordu:

"Ya-yanlış ya-pan var-sa ssöyle. Be-belden aaşağı ooni gögötürem" diyor, bu konuda ısrar ediyordu.

Yani göstereceğim herhangi birini belden aşağı sakat bırakmaya hazırdı. Böylelikle hem bana sevgisini ifade edecek, hem de aklınca hapishaneye girip yaşadığı sıkıntılardan kutulacaktı. İşsizlik, yoksulluk canına tak etmiş, kendince bazı "son"lar tasarlıyordu. Söylediklerine gülümsemekle yetindim ve o gece evime giderken büromun anahtarlarını ona verdim. Sabahleyin döndüğümde çekyatta oturuyordu, bir karara varmıştı:

"Be-ben hapse gi-girsem bir da-daha iş bu-bulamam. De-dedim ki aaskere gi-gidem ılmaz abe."

*

Hayatıyla ilgili tercihleri kendisinin yapması gerektiğini söyledim. Sonraki günlerde askerlik şubesi'ne yaptığı başvuru sevk dönemine denk gelince, Mihâme'yi Edirne Keşan'a piyade er olarak göndermenin de zamanı geldi. Onu yolcularken gücümün yetmediği kadar bir harçlık koydum cebine. Almamakta diretince, "borçtur ha! Askerden dönüp iş bulunca ödersin" dediğimde aldı. Onunla vedalaşırken yaşamdaki "en kötü"yü onun evrenindeki adıyla bilmek isteyip sordum:

"Mihâme, hayatta en kötü şey nedir sence?"

Yüzü dünyadan midesi bulanmış gibi bir ifade kuşandı ve kaşlarını çatıp dolu dolu gözleriyle bakarak yanıtladı:

"Ça-çaresiz ka-kal-maktır ılmaz abe!"

Otobüse yönelip birkaç adım attı ve birden başını çevirip bugüne dek hiç unutmadığım ve belleğime yazıp yüreğime kazıdığım o cümleyi söyledi:

"Ya-yazarcılar ga-gaste-teciler bi-bizi ya-yazmı-yor mu ılmaz abe?"

*

Mihâme'lerin yüreklerindeki çocuklar daha ölüdür; düşleri hâlâ terasta, onlar ise zemin katta kiracı oturur...

Pazartesi Merhabası

Birkaç yazıyla sürdürdüğüm Diyarbakır ve Bağlar çocukları konusu, artık kabak tadı vermesin diye kestirmeden finale varacağım; zira, düşündüm de, bu sınırlı satırlarda onların geniş evrenlerini, sımsıcak dünyalarını yansıtmak hâyli uzayacak. Bu yazımda bir demet Diyarbakır fıkrası yazmaya karar verdim. Çünkü son günlerde yazdıklarıma okurların, özellikle de gençlerin oldukça üzüldüklerini bazı mektup ve telefonlardan öğrendim; belki böyle onarıcı olabilirim...

Diyarbakır'ın meşhur Hançepek semtindeki geneleve giden daracık, zifiri karanlık sokakta bir arkadaşımız yürüyormuş. Birden karşıdan sırtında ceketi, elinde tespihiyle oldukça heybetli bir kabadayı görünmüş ve gelip bizimkinin yolunu kapatmış. Sert bakışlarıyla onu bir süre süzdükten sonra ağzından tek sözcük çıkmış:

"Çarpışak!"

Bizimki fil gibi kabadayıyla kapışmayı göze alamadığı için bir süre eveleyip geveledikten sonra onu ikna etmeye çalışmış:

"Rica ederim değerli hemşehrim. Bizler kardeşiz, niye çarpışalım? Üstelik birbirimize hiçbir kötülüğümüz de dokunmamış ve hiç tanışmıyoruz, değil mi?"

Kabadayı bir süre düşündükten sonra yanıtlamış:

"Elese öpüşah!"

*

Soyadı kanununun çıktığı dönemlerdeki eski Diyarbakır'da hâli vakti yerinde bir ağa, kendisine "Arslan" soyadını seçmiş. Daha "köklü" olsun diye uzatıp "Arslanoğlu"nda karar kılmış. Adamını çağırıp sıkı sıkı tembihlemiş:

"Ula benim soyadım bundan sonra Arsanoğlu'dur. Sorarsam söyleyeceksin ve sakın unutma" demiş.

Birkaç ay sonra adamını çağırıp sormuş ağa:

"Benim soyadım neydi?"

Adamı düşünüp taşınmış ama, o an bir türlü hatırlayamarnış. Sonra kendisinden yanıt bekleyen ağasına dönerek ürkek bir ses tonuyla fısıldamış:

"Valla ağam, sen bir hayvanın oğluydun, ama hangi hayvanın?"

80'li yılların ilk yarısına kadar Diyarbakır'da ve bölgede genellikle eğitim görmemiş insanlar aşiret nüfûzuyla parlamenter seçilirlermiş. Halkımız bu parlamenterleri izlemiş mi, yoksa iftira mı etmiş bilemem, ama onlar hakkında çok sayıda fıkra üretmiş. Hele birkaç dönem CHP Diyarbakır milletvekilliği yapmış biri var ki, bu fıkraların yeğâne malzemesi o Adını vermek bana düşmüyor, ama öznesi o olan onlarca fıkradan birkaçını yazmakla yetine-ceğim.

Hemşehrimiz, CHP'den parlamenter seçilmiş ve Ankara'ya gitme zamanı gelmiş. Evinde bir telaş bir telaş; dolmalar ha-

zırlanıyor, börekler açılıyor ve parlamenterimizin çok uzun bir vola gideceği sanılıyormuş. Yolculamaya gelen yakınları, parlamentere havaalanında yemek dolu tencereleri verip vedalaşmışlar.

Diyarbakır-Ankara hattı uçak yolculuğu sürerken, bizimki tencereleri açıp yemeklere abanmış ve yanındaki yolcuyu da dirseğiyle dürterek birlikte yemeyi önermiş. Adam kibar bir edâyla yanıtlamış:

"Teşekkür ederim, yemeyeyim, benim ülserim var."

Bizimki çıkışmış:

"Yav kardaş, önce benimkileri yiyelim, sonra senin ülserini de yeriz..."

*

Hemşehrimiz Ankara'ya varıp görevine başlamış. Günler, aylar boyu meclis görüşmelerine katılmış, ama hiç söz almamış. Aradan koca bir yıl geçmiş, bizimkinden çıt yok. İnsanlar niçin konuşmadığını için için merak ederlerken, bir gün nasılsa meclis toplantısında söz almak üzere elini kaldırmış. Meclis başkanı da talebinden hoşnut, söz vermiş. Konuşmak üzere bir yıldır ilk kez söz isteyip ayağa kalkan parlamenterimiz ne dese beğenirsiniz:

"Sayın başkan, içerisi duman olmuş, yav biraz bu camları açtırın..."

*

Bizimki bakmış böyle olmayacak; herkes ondan bir şeyler konuşmasını, tartışmasını bekliyor. Ama onun da hiçbir konuda söyleyeceği bir şey yok. Bunun üzerine bilgili bir yakınından memleket meselelerini konu edinen bir metin yazmasını rica etmiş ve metni

alıp parlamentoda kürsüye çıkmış, okumaya başlamış:

"Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; yanında bir nokta üstte, altında da bir tane çengelli nokta. Bizler bu memleketin çocuklarıyız! Bir direk, altında da bir nokta. Memleketin hâlinden hepimiz sorumlu değil miyiz? Bir tane çengel, ama yanında üç nokta; biri sağda, biri solda, bir tanesi de ortada..."

Parlamenterimizin metinde noktalama işaretlerini nasıl okuduğu, aradan geçen yirmi yıla rağmen Diyarbakır'da hâlâ anlatılır...

*

Parlamenterimiz yoğun çalışma ve görüşmelerden sağlığına pek zaman ayıramıyormuş. Bir gün bir koşu ağzındaki tek çürük dişi çektirmek için özel bir kliniğe gitmiş. Oturup dişini çektirmiş. Çıkarken diş çekim ücretini alması için doktora 50 bin lira uzatmış. Doktor sormuş:

"Beyefendi, çekim ücretimiz 25 bin liradır; bozuğunuz yok mu acaba?"

Bizimki bir süre ceplerini karıştırıp bozuk para bulamayınca, dönüp yeniden diş çektirdiği koltuğa gömülerek doktora seslenmiş:

"Elese bir dişimi daha çek..."

Yeni Bir Ufku Çizer mi Elleri?

Türkiye işçi sınıfı, hâylidir düşleri ve düşüşleriyle bir sağır sessizlikteki toplumsal kütleşmenin başrolündeydi. Onların gömüldükleri sessizliğin ortaya çıkardığı siyasal panorama, siyasi iktidar ve kolundaki sermaye için normal, ama bizler için de depolitizasyon ve emeğin kendine yabancılaşıp apolitikleşmesiydi...

Kuşaklar boyu Türkiye'de binlerce insan, Türkiye işçi sınıfının irkileceği o büyük günün düşüyle işkence tezgahlarında can verdiler. Kimileri de idam sehpalarında onların sınıfsal misyonuna taşıdıkları inançla kürsüleri tekmelediler.

Hâlen değişik siyasal oluşumların bünyesinde saf tutmuş binlerce insan, onların emeğinin onuruna taşıdıkları ürpertili saygıyla cezaevleri'nde volta atıyorlar.

*

İşçi sınıfının emeğinin özgürleşmesi için bedeller ödeyerek yitirilenlerin silüetleri, yıllarla birlikte neredeyse unutuldular. Mustafa Suphi'den Şefik Hüsnü'ye, Hikmet Kıvılcımlı'dan Behice Boran'a, adları uzayıp gidecek onlarca saygın insan, ömürlerinin bütününü işçi sınıfına saygı ve güvene adayarak yaşamlarını noktaladılar.

Onlar için türküler yakıldı ve "Türkiye işçi sınıfına selam" diye başlayan şiirler yazıldı; o şiirler, kuşaklar boyu üniversitelerde, panellerde ve mitinglerde yıllarca hummalı bir coşkuyla okundular.

15-16 Haziran gibi istisnaları saymazsak eğer, bu ülkede onlar için hep onların dışındakiler öldüler. Aydınlar, gazeteciler, üniversiteliler vd.'leri öldüler ya da daha geçtiğimiz yıllara kadar yürürlükteki 141-142. maddeler uyarınca hükümler giydiler.

Onlar ise, karartılan evrenlerine bir projeksiyon tutmak isteyerek bedeller ödeyenleri çoğu zaman hiç görmemeyi, duymamayı yeğlediler. Cumhuriyet dönemi boyunca nice toplumsal rüyanın fiyaskoyla sonuçlanmasının da yeğâne nedeniydiler...

*

Onlar, "işçi sınıfını ayakta" diye ha bire manşet atıp, gündemi öyle belirlemenin düşünü kuran gazeteleri de yanıltmakta birebirdiler. Onlar, yaşanan toplumsal sancıların hem nesnesi hem de öznesiyken, hep "yığın" tanımına yakışmayı seçtiler. Sanki Marks'ın kemikleri sızlatmaya da ahdetmiştiler...

Bunlarla da kalmayıp, örneğin 12 Eylül Anayasasına yüzde 97 oranıyla "evet" dediler; görüldü ki, 1961 anayasasını bile mumla aratan o anayasayı tam 15 yılda değiştiremediler.

Yetinmeyip, stadyumları, barları, genelevleri ürkütücü bir umursamazlıkla hınca hınç doldurmayı sürdürdüler Geçtiğimiz birkaç yıl içinde tabak-çanak ve TV alabilmek için gazete almaya da başlayıp, talepleriyle promosyonu dirilttiler, basın tekellerini ihyâ ettiler...

*

Kimi zaman kendi çocuklarının yargısız infazlarda katledilmelerini alkışlarla izlediler; bu yüzden zâlim generallere de benzediler. Bazen ruhlarındaki bastırılmış şiddeti birbirlerine yönelttiler; mesai arkadaşlarını ya da eşlerini baltalarla filan da doğradılar.

Ama bu şiddet eğilimlerinin sosyal, ekonomik vb. faktörlerden kaynaklandığını düşünüp tepkilerini "yüce devlet"e yöneltmeyi akıllardan bile geçirmediler.

Onlar, "aç gezdiler, ama kuyruğu dik gezdiler"; en onulmaz yoksullukları, acıları yaşarken bile ne dosta ne düşmana açık vermediler. Bu nedenle siyasiler "müreffeh bir Türkiye" derken, onların oluşturduğu topyekün sessizliğe güvendiler... Onlar, kendi yüreklerine belki kan damlattılar, ama gidip devletin kapısında yüksek sesle ağlamayı kendileri için bir hak bilmediler...

*

Onlar için düzenlenen ve "zincirlerinden başka kaybedecek bir şeylerinin olmadığı" öne sürülen panellerin, dayanışma gecelerinin yapıldığı salonların önünden geçip kahvelere pişti oynamaya gittiler...

Bazen çok yanıldılar, çoğu zaman da yanıltıldılar. Zonguldak'tan Ankara'ya onbinlerce yürürken, önderliklerinden ihanet gördüler. Yıllarca inanıp peşlerinden gittikleri DİSK gibi sendikaların, askeri darbelerde "harç bitti, amele paydos" demelerine tanıklık ettiler. Genel başkanları Abdullah Baştürk'ün, bir sistem parlamenteri olarak SHP bünyesinde sus pus oturuşunu da burkularak izlediler.

Yıllar, sonraki yılları kovalayıp birer birer geçtiler; onlar, emekleri ve üreten elleriyle yeni bir ufku çizemediler... Kuşkusuz istisna kurumlar da, kişiler de hep vardı. Ama "istisnalar kaideyi bozamazdı..."

*

Onlar, uzun yıllar "kitle" olarak anıldılar. Sonra daha çok "yığın" tanımına yakıştıkları görüldü. Kitle, "kütle" sözcüğünden türetilmiş bir kullanım. Sözcük anlamıyla: "Belirli işleviyle özellik gösteren büyük insan topluluğu" demek. İşlevleriyle pek özellik göstermediler.

Toplumsal sancıların, sosyal çalkantıların, yolsuzlukların, yoksulukların, haksızlıkların böylesine sürdüğü bir ülkede bütün bu olup bitenlere karşı müthiş bir adamsendeciliği sahneleyen işçi sınıfının ve daha genel anlamda" halkımız"ın, sürüp giden bu kayıtsızlığı sizce de "yığın" tanımına yakışmıyor mu?

Bir şiirimde şöyle diyordum: *"Ey halk, biz bu kentlere girince görmüyorsunuz/Gölgeleri, ışıkları bilmiyorsunuz/B(akıp) günün ortasında gözlerinize/Kendinize bizim kadar ölmüyorsunuz..."*

*

Halka yaklaşımımızda kaba bir popülizmi seçeceğimize, daha nesnel ve akılcı bir sevgiyi yeğleyerek eleştirel bakmak, bazı toplumsal-siyasal evrelerde hep yadırgandı. Bu nedenle kütle tanımına yaraşmayan "yığın"lar idealize edilirken, genellikle at gözlükleriyle bakılarak sevildiler.

Sinmenin, susmanın her türlü çirkef için yeşil ışık sayıldığı ve gömülüp kaldığımız bir toplumsal sessizliğin sosyo-psikolojik gerçeğimiz kılındığı bir ülkede, "yığın"ları ancak dirilip doğrularak

"kütle" tanımına yaraştıkça sevmeli, sadece böylesi bir şahlanışa omuz vermeliyiz.

Abartıyla onları hep idealize ederek sevmek yerine, bu "uyuyan dev"i dürtmeli ve düpedüz bir provakatör edâyla tahrik etmeliyiz. Einstein, "insan öbür canlılar gibi yaradılıştan gevşektir. Onu dürten, uyaran olmasa hemen hiç düşünmez ve törelerine, alışkanlıklarına bağlı olarak bir otomot gibi yaşar" diyor.

*

Bugüne kadar onlar hakkında yazılan binlerce yazıya bir yenisini ekliyor, halka sitem ediyorum. Türkiye ve Dünya edebiyatının seçkin yazarlarının yapıtlarında da halka sitemin örnekleri hâyli çok. Bu örnekler arasında anımsayabildiği, kadarıyla Goethe'nin Faust'u gibi sitem ölçülerini kaçıranlar da var. Türkiye şiirinden bazı örnekleri yıllar önce not almıştım; sütün ölçülerimizin sınırlılığı nedeniyle iki örnek sunmakla yetineceğim. Can yayınları'ndan çıkan "Siyasetname"sinde bakın neler diyor Özdemir İnce:

"Ey şehrayin gecesinin çırağanı vefasız halk.
İki cihanda da yer yoktur sana
Ve kalacaktır yakanda bu on parmak
Madem ki sustun
Mademki gördün kim kimin kurbanı
kim kimin avı
Madem ki gördün
Uykuda basılıp kemendle boğulanları
(...)"

Pablo Neruda, "'biz halkız yeniden doğarız ölümlerde" derken, Ahmet Erhan ise, Türkiye ölçeğinde öğrencilerin, bilim ve düşün adamlarının, gazetecilerin, politikacıların, yazarların vd.lerinin çokça öldüklerine tanıklığıyla, doğduğundan bugüne çektiği acıları ve halkın onun doğumundan bugüne susuşuna tanıklığını "Bir Halk Tipi İçin Ağıt" adlı şiirinde şu dizelerle betimliyor:

"1958X365

Bu kadar zamandır susuyorsun

Benim mide spazını geçirdiğim belediye otobüslerinde

Sen dalgam geçiyorsun

Körlerin alfabesiyle yazıp

Sağırların işaretleriyle okuyorsun

Yağmurların yağdığı yerlerde köylü

Akşamın olduğu yerlerde işçisin

Sen öl, ben doğarım ölümlerde

(...)"

Ahmet Erhan'ın bu şiiri, "Deniz Unutma Adını' adlı yapıtında yer alıyor.

Bu örnekler çoğaltılabilir. Ama yeni bir ufku çizince onların elleri, sitemlerin yerini övgüler alacaktır. "Yara onlarda, bıçak da onlardadır. Kurban da, cellat da onlardır" ve aslında "bütün yemişler onların dallarındadır..."

Grup Kızılırmak'ın Abdülselam'ı ve Bu Utanç Daha Ne Kadar Büyütülecek ?

Abdülselam AYDIN'ın anısına...

Biz 78'liler, biraz da cenaze törenlerinin ve morg kapılarının kuşağı olduk. Mezarlıklarla, kanla, ölümle erken tanışan bir kuşak. Nice genç insan, gençliğe yakışan nice güzellikte olmayıp, yaşamı sahiplenmek adına ya morgta bir ölü ya da o ölülerin yaslı uğurlayıcılarıydık.

78'li yıllarda Diyarbakır'da faşistlerle mi kavga eder ve fire verip yaslı uğurlayıcılar olurduk ? Değil elbet. Siyasal mücadeleye yeni yöneldiğimiz o evrelerde, sık sık sözü edilen "faşist"lerin nasıl varlıklar olduklarını bile doğrusu merak eder, kestiremez, bilemezdik. Nasıl görünür, nasıl giyinir, nasıl konuşur, nasıl yaşarlardı o "kötü adam"lar? Doğrusu o yıllar Diyarbakır'da "ben MHP'liyim" diyebilmek cüretti. Elazığ, Malatya gibi civar illerde hâyli örgütlenmiş, ama Diyarbakır'a sokulamamıştılar. Bu yüzden 12 Eyül'e kadar hiç faşist görmedik. Kimlerle mi dövüştük? Kendimizle, birbirimizle...

Liselerden üniversitelere, sendikalardan mahallelere kadar boş bulduğumuz meydanları irili ufaklı onlarca siyasal oluşumun gücüyle ayrı ayrı parsellemiş ve bu gücün verdiği rehâvetle bir süre "Faşizme Karşı Birleşik Cephe" gibi kitapları, Nazi Almanya'sını, faşizmin tarihini okuyup iyice kızmış, etrafta dövülecek faşist bulamayınca da birbirimize girmiştik. Değil yalnız okullar, semtler, gidilecek kahveler ve yazı yazılacak duvarlar bile paylaşılmış, siyasal oluşumlar arasındaki tartışmalar alabildiğine boyutlanmış, sendika ve demokratik kitle örgütlerinin yönetim kurulları seçimlerinde bir tek delege çıkarabilmek için birbirimizi "Oportünist", Revizyonist", "Maoist', "Sosyal faşist" gibi sıfatlar yakıştırarak, bazen yumruklaşarak, bazan silah sıkarak ne pahasına olursa olsun "en hakh solcu"lar olabilmek için nasıl da yaralamış ya da yaralanmıştık.

*

Özünde aynılıklar olan küçük teorik ayrılıklar için saatlerce süren ve yüzlerce çayın içilip paketler dolusu cıgaranın tüketildiği tartışma masalarında hiç kimse hiçbir konuda ikna olamadan bildiğiyle gelip yine bildiğiyle kalkıp gitmişti hep...

Sendika seçimleri için "x" ya da "y" örgütü bizden bir delege fazla mı çıkarır paniğiyle kulislere günler önce başlamış, zaten devrimcilerin denetiminde olan sendikaları, siyasal hareketlerin rüşt ispatı için kullandıkları birer arenaya dönüştürmüştük.

En kof, en sığ unsurları bile gruplarımıza alıp diğer gruplara nispet olsun diye nicel kalabalığımızla böbürlenerek kelle sayılarımızı ölçüştürmüştük.

Sonuçta her biri aynı denize akacak olan akarsu yataklarının yollarını değiştirmek veya kurutmak için diretmiş, çocuk olmuş,

birilerinin bizlere kahkahalarla güldüğü, birilerinin ise faşizmin ne olup olmadığını bizlere göstermek için 12 Eylül'ü planladığı günlerde, bizse yanlışlarımızla yüzleşme cüretini kedimizde maalesef bulamamıştık.

*

Asıl anlatmak istediğim, devrimcilerin birbirlerini itip çelmelemelerinin âdetâ bir geleneğe dönüşmesinin ürperticiliğidir. Buna öyle çok örnek sayılabilir ki üstelik. Türkiye solunun tarihiyle yaşıt bir günah ve "aynı göğün ezgisi"dir bu; yani aynı teranedir. Kırılamamış, aşılamamış bir sol zaafıdır. İşte yürek burkucu bir örnek:

Abdülselam, bir apartmanda kapıcılık yapan bir ananın oğluydu. 1979 yılında bir üsteğmeni öldürmek savıyla aranıp yurtdışına kaçarak hâlâ dönmeyen Ö.T. tarafından derneğimize getirildiğinde henüz 17 yaşındaydı. Bir şeyler öğrenmeye çabalayan, ağırbaşlı, mazlum bir delikanlıydı. Üstünde hep aynı soluk takım elbiseyle, okul çıkışları hepimiz gibi gravatını ceket cebine sıkıştırarak çıkar gelirdi. Cigaraya da yeni başlamıştı. Daha ucuz diye tabakadan sarar, kaçak içerdi tütünü. Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi'nin ikinci sınıf öğrencisiydi. Ben ondan bir yaş büyüktüm, lise son sınıfa gidiyordum.

O, neyin ne olup olmadığını evinden kaçarak öğrnemeye çıkmış acemi serüvencilerden biriydi. Hepimiz bu yönümüzle birbirimize benziyorduk. Aşiretlerimizin, feodalizmin, tabuların katı, boğucu ortamlarından çıkıp hayatı acemiliklerimizle anlamlandırmaya çalışıyor, okul ve aile eğitimlerimizde, dahası eğitilememizde bizden saklı tutulanların karşılığını arıyorduk. Yüzlerimizde yoksulluğun hıncıyla birey olmaya çabalıyorduk.

Abdülselam'ın gömlek giyindiği günler, sol üst cebinde nüfus cüzdanı ve bir adet ucuz tarak görünür, pantolon cepleri ise hepimizin cepleri gibi haftalar boyu beşyüz liranın yokluğunu kronik yaşardı. Mazlum, mütevazı; babasız büyüdüğünden mi bilinmez, "boynu bükük", saygılı ve buruk gülümsemeler dağıtırdı çevresindekilere.

Abdülselam'ın derneğe gelip gittiği ilk iki ay onu eğitim çalışmalarına kattık. "Toplumlar", "faşizm, "emperyalizm", "sömürgecilik" derken, kısa sürede solculuk adına durumu gerektiğinde kurtarabilecek kadar ezberledi bir şeyleri. Artık yetişmiş kadro elemanı sayılan(!) Abdülselam'ı aramıza aldık ve yazıya, afişlemeye, bildiri dağıtmaya onu da götürecektik artık.

Onunla ilk olarak dağkapı semtindeki ara sokaklarda yazıya çıktık. Oradan Saraykapı semtinin varoşlarına daldık. Dört kişiydik. İki gözcümüz tetikteydi; çünkü kendi alanımızı aşıp YDGF (Yurtsever Devrimci Gençlik Fedarasyonu) alanına girmiştik. Semtlerine girdiğimizi öğrenirlerse bir çatışmanın çıkması an meselesiydi. Abdülselam boya dolu kovayı taşıyor, gerginliğimizi anlayamıyordu.

Ben, kimileri daha yeni badanalanmış tertemiz duvarlara elimdeki fırçayla atılıp dururken, Abdülselam, bir mırıltıya dönüşen sesiyle: "Abe bunlar da devrimci değil midirler ? Niye kızsınlar bize?" diye soruyor, siyasal sürtüşmelerin, hizip kavgalarının içyüzünü henüz hiç bilmiyordu.

Sözü daha fazla uzatmak istemiyorum. Sonuçta, tam bir hafta sonra kentteki tüm semtlerin, sokakların, kahvelerin ve duvarların solculuk adına yine solcular tarafından ayrı ayrı parsellendiği İskenderpaşa semtine bir işi için uğrayan Abdülselam, ölü çıktı oradan. YDGF mensupları tarafından kurşunlanarak öldürüldü. Di

yarbakır'ın göğsünde terli bir akşam, daralan sokaklarda bir yaşamı çaldılar. Abdülselam kardeşimi arkasında vurdular! Daha 17 yaşında neyin, ne kadar suçlusu olabilirdi ki ?

*

Yitirilmesinden dokuz yıl sonra onun çocuk saflığını, o mazlum, o delikanlı sıcaklığını burkularak anımsamalarımın birinde, şu dünyada onu betimleyen bir şey kalsın diye oturup "Aynı Göğün Ezgisi" adlı şiiri yazdım. Bu şiiri bir şiir kitabıma da ad seçtim. Sonra üniversite kampuslarında, gecelerde okundu; insanlar duygulanıp faşizme taşıdıkları öfkeyi bileylediler. Hep bir ağızdan "Abdülselam'lar Ölmez!" dediler. Grup Kızılırmak'ın 1992 yılında çıkardığı bir kasete de ad verdi Abdülselam'ın şiiri. Çay bahçelerinde, üniversiteli evlerinde okunurken, insanların severek, burkularak arkasından vurulan Abdülselam"ı dinlediği bir yıl boyuca ben ise her dinleyişimde başka savruluşlar yaşadım hep. Sustum...

Şiir, öznesine taşıdığım yakınlık, tanıklık ve duygusal bağımlılıktan, benim öznelliğimden çıkmış, insanlara mâlolmuştu. Çıkıp onu devrimcilerin öldürdüğünü nasıl açıklayabilirdim? Cüretti bu; Grup Kızılırmak'ın çok sevdiğim elemanlarına, coşkuyla dinleyen tertemiz gençlerin duygularına rağmen nasıl yazabilirdim?

Sonunda aynı göğün ezgisi'nin yinelenmemesi, bu acı örnekten bir ders çıkarılması amacıyla bu örneği mutlaka yazmam gerektiğine inandım. Üstelik devrimcilerin döne döne dinledikleri "liseli, ipince, esmer yürekli" Abdülselam'ı kimin, niçin vurduğunu kimseler bilmiyor ve sormuyordu da! Tesadüfen şarkının dinlenildiği birkaç yerde sormuştum:" Abdülselam'ı sizce kim öldürmüştür?" diye: "Faşistlerdir" dediler, "faşistler vurmuş, nasıl kıymış alçaklar!"

Oysa onu bizler öldürmüş ve şimdi de başında ağıt yakıp faşizme küfrediyorduk! Bu nasıl işti? Şarkıyı hüzünlenerek dinliyor, onu kimin öldürdüğünü sorgulamıyor, bilerek veya bilmeyerek düpedüz yalan söylüyorduk. Değil birini, nice Abdülselam'ları toplumu kurtarmak adına ayrı topluluklar oluşturarak bizler öldürmedik mi?

Şimdi benzer hüsûmetleri, örgütler arası çatışmaları izliyorum burkularak. Örneğin Dev-Sol'da 1993 yılında yaşanan iç çatışmalar, yeniden Abdülselam'ı anımsattı bana. Kimbilir kimler o çatışmalarda birilerinin siyasal kulvarlarda yitirilen "ilk arkadaş"ı olacaktı. Orada ölen birileri içinde geride kalan başka birileri belki bir şiir yazacak ve o şiir şarkı olacak, marş olacak ve oturup o şarkıyı, marşı okuyup yumruk sıkacak, faşizme karşı öfke besleyeceklerdi...

Sonra kimbilir aynı sol hastalıklarda, aynı onulmaz ayıplarla bu sistemin kokuşmuşluğuna cesurca kafa tutan insanların, yoksul halk çocuklarının mezarlıkları, morgları doldurmalarını izleyip şarkı söyleyeceklerdi, öyle mi? Bu utanç daha ne kadar büyütülecekti?

-Abdülselam'ları biz öldürdük; bizim de suçludur, kirlidir ellerimiz!-

---

Bu yazımla devrimcilerinin birbirlerini çelmelemelerinin âdetâ bir sol etiğe dönüşmesinin ürperticiliğini vurgulayarak, hâlâ sürüp giden bazı hüsûmetlerin bu acı örnekten bir pay çıkarmalarını arzuluyordum. Doğrusu yazıyı kaleme alırken, ille de siyasal kliği, grubu itham etmek gibi bir niyet taşımıyordum. 12 Eylül öncesi ortak dirençler ve coşkulara olduğu kadar, kuşak olarak hepimiz ortak yanlışlara da kan taşımıştık; bu yazıyla, Abdülselam gibi örneklerin artık "eski yanlış"lar olarak kalması gerektiğini özel vurgulamak istediğim.

Ancak bu yazımla anılan TDKP çevresi, içten içe bir rahatsızlık duyarak tepki biriktirmişler. Bana hiçbiri gelip bir şey söylemeseler de, gıyabımda bu yazıyı enine boyuna çekiştirmişler. Kaldı ki ben, "Abdülselam'ları biz öldürdük; bizim de suçludur, kirlidir ellerimiz" diyorken ve hepimizi bu düzenin sağanağında aynı saçağın altında görüp aynı kategoride anıyorken, ilginç olan, yazımın içerdiği göndermelerin tam zıttı bir hızlı ruhumun bugünde-tam onbeş yıl sonra-daha dipdiri durması ve yazıda Abdülselam'ın YDGF tarafından öldürüldüğünü belirttiğim için TDKP çevresinden bazı insanların aynı sol hastalıklarla bu tavrı sahiplenen bir tepkiyi yeğlemesi... Bu cinayetin doğruluğunu hiçbir anlayış savunmamalıydı oysa! Aynı ölümün faili hangi örgüt, hangi grup olursa olsun aynı şekide ad vererek dostça sitem ederdim.

Kaldı ki bu yazımın 6 Eylül 1993 tarihli günlük "Aydınlık" gazetesinde yayımlanmasından sonra kırılması gereken yalnız şiiri kasetine ad seçen Grup Kızılırmak olmalıydı. Çünkü yazımın yayınından sonra "o şarkıyı dinlemekten utandığını" söyleyenler olmuştu. Bu yüzden Kızılırmak'ın solisti sevgili İlkay Akkaya'a telefonda özellikle sormuştum: "Abdülselam'ı bu boyutuyla yazmama kırıldın mı?" diye "Hayır" demiş ve eklemişti: "Bazı sol hastalıkların aşılabilmesi açısından cesur bir yazıydı" diyerek...

Bütün içtenlik, hoşgörü ve dayanışmalara rağmen, kendi dar evrenine kapanmış sol hastalıklarla kimsenin yitirecek zamanı yok artık. Bu yüzden onları kendi evrenlerinde (ne kadar savunuyorlarsa o kadar günahlarıyla) baş başa bırakmak gerekir. Onlar orada kendilerini tüketirlerken, Abdülselam'ların şiirleri, şarkıları ise kalır ve okunur ama...

Vivaldi Zülfo

- Osman ŞAHİN ve Yıldız CİBİROĞLU'na-

1950 ve 60'lı yıllarda Diyarbakır'ın Ergani, Çermik, Çüngüş ilçelerine bağlı köylerin kavruk çocukları, ya köylerindeki ilkokulu bitirerek öğrenimlerini tamamlamış veya Ergani'deki Dicle İlköğretmen okulunu bitirip öğretmen olmuşlardır.

O yıllarda Türkiye'deki üniversiteler bir elin parmakları kadar az ve uzakmış. Üstelik öğretmen olmak, o dönemler, henüz halkın yüzde 50'sinin okuma yazma bilmediği bir toplumda çok daha saygınmış. Benim de birçok yakınım; vefat eden babam, dayılarım neredeyse yarım gün Çermik'ten Ergani'ye yaya yürüyerek Dicle İlköğretmen okulunda öğrenim görmüşler.

Hikayeci ve senarist Osman Şahin, yazarlığına ve dostluğuna önem verdiğim bir ağabeyimdir. 1989 yılında imzalayıp Diyarbakır adresime gönderdiği "Ay Bazen Mavidir" kitabındaki "Bozkırda Vivaldi" adlı nefis hikayesinde, Ergani demiryolunda kaval çalarak dilenen yoksul ve kör bir adamın öyküsünü anlatır.

Her gün demiryolunda kaval çalan Zülfo, Dicle İlköğretmen okulu öğrencilerinin tanıyıp pek ciddiye almadıkları bir dilencidir. Okulun müzik öğretmeni M. Kurtdemir ise, yoksul ve kavruk köy çocuklarından oluşan öğrencilerine Mozart, Beethoven, Vivaldi ve

Brahms dinleten, orta yaşlı, ceket cebinde ipek mendil taşıyan, içine kapanık ve pek konuşmayan biridir. Öğrencilerine piyano, keman çalan gerçek bir müzik öğretmenidir.

Evlerinde dengbejleri, çoban kavallarını veya en fazla Nuri Sesigüzel ile Müzeyyen Senar'ları dinleyen Dicle İlköğretmen okulunun yatılı öğrencileri, okulu bitirinceye dek öğretmenlerinin müzik beğenisini güç bela algılamaya çalışırlarken, M. Kurtdemir, okulun mezuniyet töreni gecesinde, sahneye bir halk sanatçısının geleceğini söyleyerek birden Erganili dilenci kör Zülfo'yu büyük bir saygıyla ellerinden tutup sahneye çıkarır. Öğrenciler şaşırıp tepki gösterdiklerinde, altıyüz kişilik yemekhanede öğrencilerini bu halk sanatçısını saygıyla dinlemeye dâvet eder.

Ve kör Zülfo kavalına abanır... Yüreğindeki bütün çığlıkları kavalına üfledikçe salondakiler taş kesilirler. Alnına ter biriken Zülfo, bir saat boyunca soluksuz üfler kavalına... Onun kavalı bozkırdaki Vivaldidir. Her gün demiryolunda kaval çalıp dilenirken gördükleri Zülfo'yu, öğrenciler dikkatle dinleyince sarsılırlar...

Zülfo'nun kavalı sustuğunda, salondaki öğrenciler hep birlikte onu ayakta alkışlarlar. Hayatında ilk kez alkış alan Zülfo, ağlayarak sahneden ayrılır. Müzik öğretmeni, Zülfo'nun "adı sanı olmayan gerçek bir halk sanatçısı" olduğunu söyler...

*

Bu hikayeyi çok etkilenerek okuduktan sonra kitabı kitaplığıma bırakıp kendi yoğunluğuma koyulmuştum. Bir gün Diyarbakır'ın Mardinkapı semtinde, köylerden getirilip stüdyosuz, bandrolsüz üretilen dengbej kasetlerinden birkaç tane alıp evime getirmiştim. Aldıklarım arasında, üzerinde çalanın adı sanı ya-

zılmayan bir kaval kaseti de vardı. Kaseti kasetçalara koyup, ezgilerin ne kadar güzel oldukları düşünüp bütününü dinlemek üzere keyifle ayaklarımı uzattığımda, bitişik odadan anamın hıçkırıklarını duyarak kalkıp yanına gittim. Anam hiçbir açıklama yapmıyor, ağlıyordu.

Babam, onu despotluğuyla yıllarca güttüğü için anamda bir koyun psikolojisi olabileceğini ve kaval sesine bu yüzden ağladığını düşünmeye başlamıştım ki, anlatmaya koyuldu:

"Ben bu kavalı tam 28 yıl önce Ergani demiryolu'nda dinlemiştim. Bu kör Zülfo'nun kavalıdır. O yıllar baban Dicle İlköğretmen okulunu bitirmiş, tayini Konya'nın bir Çerkez köyüne çıkmıştı. Kucağımda sen ve yükümüz bir kat yataktı. Hayatımda ilk kez köyümden çıkıp uzaklara gidiyordum. Daha onbeş yaşımda bir anneydim. Ergani'den trene bindik. Ben kompartımanda çevreme korkuyla bakınırken, baban ahşveriş yapıp geleceğini söylerek dışarı çıkmıştı. Kucağımda sen vardın. O an birden şimdi çaldığın kaval sesiyle hıçkırarak ağlamaya başlamıştım. Sen de ağlamaya başlamıştın. Sonra trenin düdüğü acı acı öttü, yola koyulduk. Bu kaval sesi benim için bir gurbet çığlığıdır, çocukken anne oluşumdur; yitirdiğim gençliğim, yitirdiğim düşlerimdir" dedi.

Anamın söylediklerivle anlamıştım ki, aldığım kasetteki kavalı çalan, Osman Şahin'in hikayesindeki Zülfo'dan başkası değildi. Hemen kasetin bir nüshasını Osman Şahin ağabeye postaladım. Aldığım uzun yanıtında minnet duygularını iletiyor ve onu kör Zülfo'nun kasetiyle anılarına taşıdığım için yüzlerce kez teşekkür ediyordu. Ayrıca anamı İstanbul'da konuk etmek istediğini de ısrarla belirtiyordu.

*

Sonra Zülfo'nun hâlâ Ergani'de, kötü koşullarda yaşadığını öğrendim. O günler hem çok yoğun, hem de ekonomik olarak sıkıntılıydım. Ergani'ye gidemedim, ama "Gündem" gazetesi bürosuna haber bıraktım. 28 Nisan 1993 tarihli "Gündem" gazetesinde, mukavva kutuların üzerinde tek odalı bir evde yaşayan Zülfo'nun haberi, "Ergani'deki Vivaldi" başlığıyla çıktı. Artık yaşlılıktan konuşamıyor, sorulara yanıt veremiyormuş. "Tek parti döneminde Hoşan ovasının, Hilar mağaralarının, Çayönü kabartmalarının; kısaca susturulmuş bir tarihin ve halkın çığlıklarını kavalıyla çalan Zülfo veya bir diğer adıyla Hafız" diye yazıyordu gazete: "88 yaşında, yüzünde talanın paletleri ve postalları var. Yüzü Ararat dağı gibi heybetli. Ama artık kaval çalamıyor" deniliyordu...

*

1994 yaz aylarında Diyarbakır'a gidişimde, oradan minibüsle Ergani'ye geçip ona vermek üzere ayırdığım bir miktar parayla Bakur mahallesinde "halk sanatçısı" kör Zülfo'yu aradım.

"Dilenci Zülfo mu? O öldü" dediler...

Bir Ahir Zaman Dervişi İsmail Beşikçi

Dünyamızın Post Modern olarak nitelenen bir sürece evrildiği öne sürülüyor, ama özellikle Ortadoğu ve Balkanlar, aklın değil, barbarlığın diliyle yönetiliyor.

Avrupa insanının ise, yaşadığı yabancılaşma ivmesinde toplumsal tepkilerinin artık iğdiş edildiği sosyologların da yargısı. Yeni çağın yeni insanının tarihin öznesi olmak gibi bir ütopyası da giderek kalmıyor.

Türkiye ölçeğinde ise, müthiş bir toplumsal kirlenme ürkütücü boyutlarda sürüyor. Bu kirlenmeden sokaktaki insan da, aydın da, bürokrat da, herkes kendince pay alıyor ve yığınların uğruna öldükleri değerleri birer birer mevzi kaybederken, doğrusu, uğruna yaşanacak pek fazla bir şeyleri de kalmıyor...

Siyasi iktidara gelince, Fikret Başkaya hocamın da vurguladığı gibi "Onların yeni paradigması yok!"

Türkiye'de ortalama insan ortalama bilinçle sınırlandırılmış bir sahaya çakılıyor; geriye ise, bilincin ve bilinç üretmenin o belirlen

miş sınırlarının ötesine geçmek ve orada kaçınılmaz olarak bedel ödemek kalıyor.

*

İsmail Beşikçi, bilincin, belirlenmiş sınırlarının arka bahçesinde ödediği bedelle bir simge, bir misyon olmaktan öte, belki de bir son örnek, son kale olarak duruyor.

"İnancın bir darı tanesi ile olsa koru onu" (Montaigne) gibi sözlerin XXI. yy.'da kağıt üstü savsözler olarak kalacağını düşünüyorum. İşte o zaman yeni çağın yeni "Abdi ağa"larına hiçbir "İnce Memet" başkaldıramayacak. Varoşların Anadolu kokan kahvelerinde o sımsıcak sohbetlerin de unutulacağı gibi, belki Ortega veya Mandela olmak da bir tarih dipnotu olacak. O büyük sertüvenlerin vakur insanları, komplütürlerin evreninde barmamayıp, Yaşar Kemal'in "o güzel atları"na binip gitmiş olacaklar...

Toplumların bukağılarının liberalizme endekslendiği bugüne bakıp, gelecek yüzyıllara dair iyimser ütopyalar tasarlamak için benim ufkumda pek fazla done yok...

Ama bildiğim, Avrupa nasıl yeni Voltaire, Rousseau, Diderot, Zola veya Sartre'lar bulamayacaksa, 2000'li yılların sonrasının Türkiye'sinde de yeni bir İsmail Beşikçi olmayacak...

*

İsmail Beşikçi, bu ülkenin hapishanelerinde yirmi yıla ulaşan bir süredir bedel ödüyor. Niçin? Bilincin belirlenmiş sınırlarının dışına çıktığı için! Düşüncelerine ve yazdıklarına katılsak ya da katılmasak, İsmail Beşikçi, upuzun hapishane yıllarından bugüne savunduklarından caymış mıdır? Elbette hayır!

Sokrates, ünlü savunmasında kendisini mahkûm edenlerin

yüzüne haykırıyor: "Bunun utancı bana değil, beni mahkûm edenlere aittir" diyerek. Düşüncelerinden çeyrek yüzyıldır caymayan İsmail Beşikçi'yi mahkûm edenlerin, hiçbir uygar ülkenin değil bir aydına, herhangi bir yurttaşa da reva görmediği biçimde milyarlarla ölçülen para cezaları ve yüzyıllarla orantılı hapis cezaları vermesindeki ısrarının mantığı nedir?

Beşikçi'ye böylesi cezalar öngören ve veren bir hukuk mantığının, İ.Ö. 106 yıllarında düşüncelerinden dolayı Romalı Cicero'yu yargılayan mantıktan farkı nedir? O günden bugüne binlerce düşün ve hukuk adamının nice çaba ile ürettikleri çağdaş hukuk kavramlarının, bizdeki hukuk anlayışına ciddi bir katkıda bulunamayışının nedeni nedir? Ya da Galile okullarda niçin anlatılır? Bir insanı düşüncelerinden dolayı yirmi yıl hapishanede tutmanın mantığı yeni bir çağa ve yeni kuşaklara nasıl açıklanır?

Ya aydınlarımız? İsmail Beşikçi'nin kendileriyle aynı takvim ve coğrafyada ödediği bedelle nasıl özdeşleşebilirler? Kendi pratikleriyle, tarih boyu Beşikçi'lerin serüvenlerini rakı masalarında hangi post modern (!) ifadelerle kıyaslayabilirler?

Biz aydınlara, gazetecilere, yazarlara ünlü Dreyfus olayında Emile Zola'nın hiç değilse kötü kopyaları olmak da mı düşmez dersiniz? Alışılagelmiş sığ ithamlarla süren aydın düşmanlığını ben de yadsıyorum, ama bu ülkenin aydınları, jöntürklerden beri bilincin belirlenmiş sınırlarını aşmada niçin bu kadar çekimser diye sormadan da edemiyorum!

*

Şimdi sabahtır... O küçük gövdeli, uysal görünümlü dev adam, Ankara Merkez kapalı cezaevi 5. koğuşunun giriş kapısının eşiğinde bulunan ve bir üst katında ise arşivinin bulunduğu ra-

zasında tam 06.30'da koğuşta en önce uyanmıştır. Uyandığı yerden koğuş nöbetçisine sıcak bir gülücük uzatıp, 00.7'de sabah sayımına çıkmıştır. Üzerinde kısalmış o aynı siyah pantolonu ve eski Sümerbank ayakkabıları ile yayıncısıyla kahvaltı öncesi volta attıktan sonra bir süre günün gazetelerine sessizce abanmıştır. Saat 00.9 sularında çalışmaya koyulurken postadan üç beş merhaba çıkıp gelmiştir.

Postadan merhabalar gelmiştir, ama sizin merhabanız o merhabaların içinde var mıdır? Düşüncelerine katılsak katılmasak, yirmi yıldır doğrularının ölümüne öznesi bir aydına bir kart bile atmamanın ya da onu büsbütün unutmanın etiğimizde yeri var mıdır?

*

İsmail Beşikçi, biz dışarıdakilerin mayınlarla, kırmızı ışıklarla kuşatılmış hayatlarının ve bizlerin dışarının içerisindeki tutsaklığının içerideki özgürlüğüdür...

O Vuruldu, Kent Kaldı

O, hiçbir şeyin olması gerektiği gibi olmadığı bir dünyada, olması gerektiği gibi bir adamdı... Adı Erdinç'ti; hayatın öz oğlu gibi sıcaktı gözleri; sıcaktı, yüreği gibi...

Bilirdi ki yaşamda bir şeyler hep yarım, yaşadıkları da bu yüzden hep biraz eksikti sanki... Yürürken, otururken konuşurken beraberinde hep bir "belki"yi taşıyor, yerinde duramayan kıpır kıpır bir serçeyi andırıyordu. Tertemiz yüzünü her sabah işyerine götürüp getirerek hemşirelik yapan Meryem'i seviyordu.

*

Jeoloji mühendisi olduktan sonra, 1993 yılının ilk ayları Diyarbakır'a dönmüş, halkına gönül borcuyla birlikte bir yandan da eşya taksitleri ödüyordu.

Geleceğe ilişkin projeler yapıyor, coşkuyla anlatıyordu... Düşlerine ulanmak için sabırsızdı. Nereden gelip nereye gittiğini biliyor, güvenmesi gerekenin önce kendi gücü olduğuna inanıyordu. O da dünyanın bir yerinde oturmuş, kendi gerçeğinde kendi türkülerini söylüyordu.

*

Bölgeden Diyarbakır'a, Diyarbakır'dan metropole göç sürüyordu. Fâili meçhûller, istihdam sorunu ve talan sürüyordu. Birileri oradan giderken, o dönüyordu...

Diyarbakır için durduğu yerde ter döküyordu: "Bu kent boşalacak ve bir gün bizden başka kimseler kalmayacak!" diyordu. O kentin boşalması onun en büyük kâbusuydu... Bu yüzden gidenleri, gidecekleri duydukça yüzünü dünyanın mâtemi kaplıyor, gözlerini kısıp uzaklara bakıyordu...

*

Göçün, meçhûllerin, yangınların ve kanların orta yerinde inadına yine bahar geliyordu. Baharın gelişi, o talan iklimine yakışmıyor, ama bir gün bir şeylerin düzeleceğine dair bir muştu oluyordu...

Her bahar Diyarbakır'da on gözlü köprünün altından geçen Dicle'nin suları kabarıyor, Mardinkapı mezarlığındaki genç ölülerin toprağında otlar, papatyalar bitiyordu. Hemen yanıbaşında Gazi köşkünün yarım yüzyıllık ağaçları dallarına yeni tomurcuklar, yapraklar alıyor ve yağmur yağıyordu.

Yağmur, o kenti nice acıdan, ağıttan, kandan arıtıp yıkamak istercesine yağıyor, sonra diniyor, ama kan sürüyordu...

*

Ölülerimizi gömerken, o an herhangi bir sokağın herhangi bir evinde dünyaya yeni gelen bir çocuğun ağlayışı, yiten bir insanın ardından söylenen ağıtlara karışıyor, henüz kocaları "faili belli" olmamış kadınlar da ısrarla hamile kalıyordu.

Ve Erdinç, "bu kent boşalacak, bizden başka kimse kalmayacak" diyordu. Erdinç, Meryem'i ülkesiyle, ülkesini Meryem'le birlikte seviyordu.

*

Erdinç'le Meryem, 1993 yılının ilk ayları Diyarbakır'da mütevazı bir törenle evlendiler. Gerçi takipler, tehditler, taksitler çok sıkıyordu; ama değil mi ki hayat, katlanmaya da, yaşıyor olmaya da değerdi. Zaten o kan deryasındaki bütün çığlıklara ve ilenlemelere rağmen herkesin yüzünde yine de dünyaya gelmiş olmanın minnettarlığı okunuyordu...

*

Erdinç, 1993 yılı bahar ayları Askerlik Şubesi'nden arandığını öğrencince tecil için başvurup, bu arada askeri hastaneye sevkediliyordu.

Sonrası bir gazetede iki sütûna bir haberdi: "Diyarbakır Askeri Hastanesine sevkedilen jeoloji mühandisi Erdinç Başer'in cesedi, birkaç gün sonra il dışında boğulup kurşunlanmış olarak bulundu..."

Babası ise, Erdinç'in boğulmasında kullanılan nevresimin Diyarbakır Askeri Hastanesi'nde kullanılan nevresimlerin tıpkısı olduğunu öne sürüyor, ama hiçbir gazete bu ayrıntıları yazmıyordu...

*

Erdinç'in melek yüzlü Meryem'i ise, onun ölümünden sonra işini bırakıp aylarca süren bir savruluşu yaşadı. Aylarca sustu ya da hıçkırdı; yemeden içmeden kesilip iğne ipliğe döndü. Ama

hayat devam ediyordu ve onu hayata yeniden bağlayacak bir sorumluluğu da vardı. O sorumluluk, karnında taşıdığı Erdinç'in çocuğuydu...

Meryem, çocuğuna bakabilmek için yeni bir iş buldu; onu son kez gördüğümde İstanbul'da küçük bir ev arıyordu.

Bu satırları yazarken, Erdinç'in çocuğu neredeyse bir yaşına gelmiş olmalıdır...

*

"Bu kent boşalacak! Gökyüzü uçaklara, kentyüzü namlulara kalacak! Bu kent boşalacak ve bizden başka kimse kalmayacak" diyordu.

O vuruldu, kent kaldı...

Karanfil Ümit

"Tarihin saklı mabedi" diye nitelediğim Diyarbakır'ın Ergani'si, en fazla 30 bin nüfuslu viran bir ilçedir. Tek katlı ve geniş avlulu evleriyle daha çok bir köyü andırır. İlçede istihdam alanı yoktur; bu yüzden Erganili, ya tarım ve hayvancılıkla uğraşır veya "devlet kapısında" bir iş bakar.

Ümit, ilçede kültür kitapçılığıyla uğraşan Hikmet beyin ikinci oğludur. 12 Eylül'ün o yoksul ilçede de kök söktürdüğü yıllarda Diyarbakır'da bir üniversite kazanır ve öğrenimi için Diyarbakır'a gelip beşinci sınıf bir otele yerleşir.

Okuyan, düşenen, araştıran ve kabına sığmayan Ümit, üniversite öğreminin ilk yılında gittiği her yerde ilgi odağı olur. Dahice konuşmaları, kendine has giyimi ve ceketinin mendil cebine iliştirdiği bir kırmızı karanfille tanınır ve okulun bütün öğrencileriyle, hâttâ müstahdemleri ve öğretim üyeleriyle yakın ilişkiler kurar.

Okul çıkışları arkadaşları kahvelerde kağıt oyunlarına abanınca, Ümit ise dur duraksız şiirler yazar. Bir öğretim yılında sobasız ve camları kırık otel odasında beş poşet dolusu şiir bi riktirmiştir. 1984 yılında Ahmet Arif'in şiir kitabı, Diyarbakır'da hem ilan edilmemiş biçimde yasaktır, hem de bulunmamaktadır

Karanfil Ümit, yüzlerce fotokopi çekip Diyarbakır Eğitim Fakültesi öğrencilerini Ahmed Arif şiiriyle tanıştırır. Sabahları okula aç gider, ama ceket cebine mutlaka bir kırmızı karanfil iliştirir.

*

Karanfil Ümit, hafta sonları gittiği Ergani'de de boş durmayıp köylere koliler dolusu kitabı ücretsiz gönderir. Bir gün Karacağ'da ücrâ aşiret çadırlarına bir röportaj için gittiğimde, başörtülü, mahçup bir genç kız, kendisinde şiir kitabımın bulunduğunu söylediğinde irkilmiştim. Çünkü geceleri çıra yakılan ve suyun kuyudan çekildiği o çadırlarda, el radyoları dışında kentlerde rastladığımız hiçbir şey yoktu. İnsanların nüfûs cüzdanları bile yoktu. Orada koyun, çadır ve kaçak tütünden başka hiçbir şeye rastlamamıştım. Genç kız, çadırın önündeki toprağı eşeleyip çıkardığı poşetin içinden benim "Siste Kalabalıklar" adlı ilk şiir kitabımı uzatmıştı. İlk sayfasını araladığım kitabımda, "Ergani Arkadaş kitabevi" kaşesi vardı...

Karanfil Ümit, yolun, ışığın bile girmediği dağ köylerine kitapla girmiştir. Devletin giremediği uzaklığa o ulaşmıştır. Daha sonra İngilizceyi de söken Ümit, Arkadaş kitabevi'nin kırık fotokopi makinasında "Arkadaş" adlı bir kültür sanat dergisi çıkartır. O dergi Ergani'nin miladında bir "ilk"tir; dergiyi Küba'dan İngiltere'ye, Fransa'dan Japonya'ya kütür merkezleri ve devlet bakanlarına gönderir. Fidel Castro ve Mandela ile yazışmaya başlar ve önce 2000'e Doğru dergisine, ardından Cumhuriyet Dergi'ye haber olur. Sonra fotokopi makinasıyla çoğalttığı dergisini İngilizce-Türkçe olarak çıkarmaya başlar ve Ergani'den Dünya çevre örgütleriyle de ilişkiler kurar.

*

Karanfil Ümit, öyle afili bir delikanlıdır ki, okul arkadaşlarıyla da ilginç iddialara girer. Örneğin, "Yeni Zelanda'dan on güne kadar kitap getiririm" der, kimse inanmaz, ama o on gün sonra Yeni Zelanda Kültür Bakanlığı'ndan gelen bir koli kitaba iliştirilmiş mektubu da okul arkadaşlarının gözüne sokar. Akşamleyin ise simidini yiyerek beşinci sınıf otel odasında şiirler yazarak yatar.

*

Karanfil Ümit'in yürürken bile yaşam ve enerji dağıtması, Diyarbakır Eğitim Fakültesi'nin giriş kapısındaki sivil polislerin gözünden kaçmaz.. Yürürken kendilerini umursamaz gibi bir de şarkılar söyleyen Ümit'in yolunu keserek bir sabah onu polis kulübesine sokarlar. Olup biteni uzaktan izleyen okul arkadaşları, Ümit'in kulübeden dışarı çıkmasını heyecanla beklerler. Ümit gecikir. Kulübeden çıktığında ise yüzü o bildik yüz değildir. Hiç görülmedik biçimde yüzü asılmış, kaşları çatılmıştır. Saatlerce ağzını bıçak açmaz. Arkadaşları ısrarla polis kulübesinde neler olup bittiğini sorarlar. Ümit'in yanıtı ise ceketinin iç cebindedir; hiç konuşmadan ceketinin cebinde kırılmış karanfilini gösterir. Karanfili polisler tarafından kırılmıştır.

*

O sıkıyönetim günlerinde kırmızı Karanfil, Ümit'in bayrağıdır. Karanfil onun simgesi, onurudur. Bayrak düşmüş, onuru incinmiştir. Bu yüzden günlerce hiç konuşmaz, bozgun gezer... O günden sonra kimseler Ümit'in ceketinin mendil cebinde dipdiri ve kan kızılı bir karanfil göremez...

*

Ümit, Üniversiteyi bitirip Ergani'ye döner. Diyarbakır ve ilçelerinde kontrgerilla eylemleri başlamıştır. İnsanlar katledilirken, kitabevleri ve sivil kültür merkezleri de birer birer yakılıp kundaklanmaktadır.

Belâ gelip Karanfil Ümit'i ve babası Hikmet Beyi bulmakta gecikmez; kitabevi kundaklanır; yıllardır kültür hizmeti veren, içine dünyayı taşıyan ekmek teknesi bir gecede yerle bir olur. Fail, tabii ki belli değildir. Ardından baba Hikmet bey bir kalp kriziyle yitirilir. Nââşını Özel Tim kuşatır. Ümit'in ve yakınlarının hiçbir illegal örgütle ilişkisi yoktur; ama çağdaş kitaplar satması ve uluslararası kültür merkezleriyle ilişkiler kurması, Ümit'in karanlık güçlerin ölüm listesine alınması için yeterlidir. Babasının nââşını kucaklamak ve onun mezarı başında bulunmak için yakınlarına yalvarır; ama "gidersen seni öldürecekler" diyen akrabaları, Ümit'i bir taşıta bindirip apar topar ilçe dışına çıkarırlar.

Karanfil Ümit, şimdi İngiltere'de Dünya merkezli birçok çevre ve barış örgütünün yönetim kurulu üyesidir. İngiltere'de bazen işsiz kalır, gidip bulaşık yıkar, temizlik yapar ve oradan çıkıp ekolojik sorunlarla ilgili bir konferansa konuşmacı olarak katılır; barış için, çevre sorunları için dünyanın bir ucunda çırpınır durur. Arada bir babasının nââşını bile kucaklayamayışının acısıyla sarsılır; Londra'dan Ergani'ye gözleri dolu dolu bin öpücük gönderir...

*

Ergani'li karanfil Ümit, bizim kontrgerillayla, yoksulukla dişe dövüşe yeryüzü insanı kalmaktaki ısrarımızın bir sembolüdür. Hâlen Dünyamızda nükleer tehdit, barış ve ekolojik sorunlarla ilgilenen yedi ayrı örgütün yönetim kurulu üyesidir.

Daha yüreği sapasağlam, ama karanfili kırıktır...

Sanki Yeni Doğmuş ve Sanki Yeni Ölmüş İçin

Hafız Akdemir, 9 Haziran 1992 tarihinde evinden işyerine giderken arkasından ensesine sıkılan tek kurşunla katledildi. O da her biri kavrulmuş leblebi tanelerini andıran ustura güllüşlülerden biriydi. Suçu gazeteci ve Kürt olmaktı.

Onun biyografisi, daha çok bir derviş sabrıyla dolaştığı cezaevleri ve yüzlerce daracık sokağıyla anılan Diyarbakır'ın Melikâhmet semtinde geçen çocukluğuyla özetlenebilir.

1965 Diyarbakır doğumlu Hafız Akdemir, henüz Diyarbakır Lisesi'nin ikinci sınıfında 18 yaşında bir öğrenciyken tutuklanır ve 20 yıl ağır hapis cezasına çarptırılarak değişik cezaevlerinde toplam 8 yıl yatar; ölüm oruçları ve açlık grevlerine katıldığı için kısmi felç ve sarılık geçirir.

Cezaevinden çıktıktan bir süre sonra gazeteciliğe başlar ve birkaç ay sonra, "Gündem" gazetesi muhabirliği yaparken katledilir. Nââşı kaçırılır ve emniyetçe gömülür...

Cezaevinden çıktığı günlerde beni aradığını öğrenmiştim, randevulaşmıştık. Onu ilk kez orada tanımış ve çok sevmiştim. Binlerden bir Hafız'ı, bu satırlardaki burukk sevgiyle anıyorum.

Gece kışkırtıcıydı, Diyarbakır'dı, geldin. "Yılmaz Odabaşı' dedin, "siz misiniz?" Üç numara traşlıydı saçların, soluktun; bir hastaneden yeni taburcu edildiğini sandım. Ama askeri darbelerin finalinde cezaevlerinden tahliye edilmek, hastanelerden taburcu edilmekten beterdi Hafız!

Gece kışkırtıcıydı. Diyarbakır Dicle Otel Restaurant'ta biralar daha kışkırtıcı. Bana koğuş arkadaşın Hâlo'yu (Mehdi Zana'yı) anlattın, bana sekiz yılı biraz, kavruk gençliğini biraz...

"Yılmaz abi, midem sorun bir bira daha içerdim. Sen bana bakma" diyordun. Oysa ben sadece sana bakıyordum...

"Sekiz yıl dile kolay Hafız! Çıkmak nasıl bir duygu, neler hissediyorsun?" diye yenibaştan her soruşumda: "Abi, inan ki yeni doğmuş gibiyim" demelerdeki hüznün, heyecanın ve her şeye rağmen gözlerinde dışarıda olmanın, yaşıyor olmanın coşkusu benim şair yüreğimi baştan çıkarıyordu.

Sen diğerlerine değil, en çok kendine benziyordun. Senin yüreğinde de bir şair oturuyordu. O da yüzündeki mahçup, heyecanlı ifadeyi kuşanmış, öyle oturuyordu.

*

Diyarbakır'da Melikahmet semtindeki meyan şerbetçileri ikimiz de ne çok özlemişiz mapusluğumuzda. Bunu anlattığımda elini kaldırıp, "vay be, inan ki abi aynı duygular" dediğinde sana inanmayacağımı mı sanıyordun Diyarbakır'dan esmerlik çalan hırsız!

"Önce kendine bir iş, bir de sevgili bul Hafız" dediğimde, yüzünde gölgelenen ,o buruk ifadede ve seçtiğin sözcüklerde hepimizin gerçeği vardı:

"Bu sicille bize kim iş verir ki! İçeride içimiz çürümüş, hangi kız bizi ne yapsın ?"

Hiç öpüştün mü Hafız? Kitapları severdin; hiç kendine ait bir kitaplığın oldu mu senin? Genç olmak ne demek Hafız? Sen neden 27 yıl önce doğmuş gibi değil de, sanki daha "yeni doğmuş" giyidin?

*

Vurulup hastaneye kaldırıldığında, son nefeseni verirken "Gündem " muhabiri M. Şenol'dan aldığın "Kül Aşklar adlı kitabım, üzerine sıçramış kanınla başucunda duruyormuş. Mehmet Şenol da yitirildi Hafız!

"Kül Aşklar ", biraz da senin eksik yaşanmış gençliğin gibi "Kül Hayatlar"dır Hafız, kül hayatlar! Kitaplarımızın üstüne de sıçradı sizlerin kanı. Kitaplarımız ki çocuklarımız, onurumuzdur; biraz da bundan kitapların üstüne sıçrayan kanlarınızla sizler bizim onurumuzsunuz!

*

Seni yitirdikten sonra evinize uğradım Kapınıza çift kilit takılmıştı, ama yararı neydi ki bunun? Anneni tanıdım, kızkardeşini, ablanı... Senin vefatından sonra trafik kazası geçirmişti anan. Başı sargılar içinde dövünüyor ve göğsüne vurarak senin için aldığı örüklü peynir tenekesini gösteriyordu: "Kuş gibi zayıftı Hafız'ım, onu ellerimle besliyordum. Bu, bu Hafız'ımın peyniriydi! sekiz yıl mapuslarda yolunu gözledim yavrumun, kurşunlar için mi?"

Evinizden ayrılırken, "Hafız"ının kokusu geliyor senden" diyerek boynuma atılıp ağladı anan. Herkesin daha biraz "fail", biraz

"meçhûl" olduğu o atmosferde bütün bunlardan haberin bile yoktu oysa senin...

*

"Abi, inan ki yeni doğmuş gibiyim..."

Sen neden 27 yıl önce doğmuş gibi değil de, sanki "daha yeni doğmuş" gibiydin ve şimdiyse neden daha "yeni ölmüş" gibisin. Sen, yeni ölmüş gibisin...

Doşo

Doşo, bir adamdır. Asıl admı kimseler bilmez. Adı Yakup'tur; Edip Cansever'in Yakup'u değil, Doşo Kürt Yakup'tur. Diyarbakır'm merkezi sayılan Dağkapı meydanmda çeyrek yüzyıldır gazete satar, oturur. Oturur da bir türkü tutturur: "Dağkapı'nın daşları/Yarin kalem kaşları..."

Doşo, Çehov'un, Sait Faik'in öykülerindeki o vâkur ve her biri kendince özerk Cumhuriyet sayılan tiplemeleri andırır. Birbuçuk metre boyu, her mevsim giydiği gri ceketi, alâlâde görünümüyle yüzü hep bir haftalık sakal biriktirir.

O, Dağkapı'da eni boyu iki metre bir ahşap kulübede gazete satar ve hınzır hmzır gülümser. Bozuk paralara, bozuk hayata ve güzel kızlara bakar. Devriyelere, devrilmelere, delirmelere bakar; ama o devrilmez. Aynı yere çeyrek yüzyıldır gelip oturur.

Kış aylarmda başma bir orlon külah geçirir; budur onun görünümündeki tek değişiklik. Bir zamanlar aynı ahşap kulübeden iç geçirerek baktığı afili kızlar, şimdi üç beş çocuk anası kadmlar olmuşlar. Doşo, şimdi de onların kızlarına bakar.

*

Doşo'nun politikayla hiçbir tanışıklığı yoktur. Ama bir zamanlar bir Karaoğlan'm mavi mintanına, kara bıyıklarına sevdalanmıştır. O günden bugüne Nuh der, peygamber demez, kendi sevdasını bir karasevda olarak yaşar. 1977 yılından beri kulübesinin içindeki küçük camlı bölmede "Karaoğlan Eco" nun (B. Ecevit'in) resmi asılıdır. Hiç kimse bu resmi oradan indirmeyi başaramamıştır.

Onbeş yıldır gelip geçen takılır Doşo'ya: "Eco ile aran nasıl Doşo? Seninki ak güvercindi, şimdi karga oldu. Eco'nun adamı seni!"

İşittiklerine aldırmaz Doşo. Kendi doğrusunda susar, gülümser.

Bazen ben de gazete alırken, "Doşo vazgeç bu sevdadan" derim de:

"Ma ben menfaatım için mü particılığ yapiyam? Gene en erkek o'dur!" diye yanıtlar.

Doşo'nun Ecevit hakkmdaki bütün doğrusu, bütün ideolojik dayanağı budur. Doşo'yu ipe de götürseler kulübesindeki resimden, sevdasından vazgeçmez...

*

12 Eylül 1980 askeri darbesinden önce bünyesinde çalıştığımız sendikaların, derneklerin ve demokratik kitle örgütlerinin günlük gazetelerini ondan alır, aylık öderdik. Gazeteleri almaya her gün bir başka nöbetçi giderdi. Doşo, "sendika", "dernek" diyene gazete verirdi... Kimileri "dernek" diyerek okuyacağı gazeteleri bedavaya getirirdi.

Gazetelerle birlikte o yıllar el altından porno yayınlar da satardı. "Halkınıza zararlı neşriyet satarak burjuvaziye hizmet ettiğini" düşünerek ona kem bakardık bir zaman.

*

Sonra yıllar yılı o Dağkapı meydanından kimler kimler gelip geçti; sendikalar, dernekler dönemi kapandı, askeri darbe oldu. Doşo, o kulübede oturdu. Hepimiz hapislik olduk, koğuşları doldurduk; Doşo, her sabah 00.7'de gelip o kulübede oturdu. Sonra sürgün kararnamesi, Olağanüstü Hal, körfez krizi; Doşo iplemedi, her sabah gelip oturdu ve bir de türkü tutturdu: "Dağkapı'nın daşları/Yârin kalem kaşları..."

*

Kimi büyüklerin Doşo'ya gazete almaya gönderdiği tıfıl oğlanlar, sidikli Fato'lar büyüyüp avukat, doktor oldular. Onunla şakalaşan fırtına çocuklarının kimileri öldü, yitti ya da her biri bir yerde bir mülteciydi... Doşo, orada oturdu...

Diyarbakır'da altı dönem belediye başkanı değişti; Mehdi Zana on yıl hapis yattı, velet Turgut karşunlanıp kefeni yırttı, o koltuk kimseye kalmadı; ama ahşap kulübesi Doşo'ya kaldı. Ne eksik ne fazla, karın tokluğuna her sabah gelip oturdu.

Varsıllar yoksul oldu, yoksullar varsıl; Doşo, durduğu yerde durdu. Belki durmak bile yoruldu; ama Doşo'da ki öyle bir sabırdı ki, duruş o duruş... Ne Berlin duvarının yıkıldığından, ne Çernobil'deki nükleer patlamadan, ne de körfez krizinden ya da Somali'deki açlıktan haberi bile olmadı onun. Okuma yazma bilmediği için her gün önüne dağ gibi yığılan gazetelerin içerdiklerini de bilmedi... Orada oturup bozuk paralara, bozuk hayata, güzel

kızlara baktı. Payına bir şey mi düştü? Yook! Sadece baktı durdu...

*

1983-84 yılları siyasi dergi ve gazeteleri birçok bayi satmazken, Doşo'nun tezgahına dağ gibi yığıldı dergiler. Diyarbakır'da bir elin parmaklarıyla sınırlı dergi satış ortalamasında yüzlerce dergi tükettiği bilinir. Başlangıçta iyiydi, ama sonra dergi paralarının üstüne bir haylaz çocuk arsızlığıyla yatmaya başladı; bunu hınzırca bir alışkanlık hâline getirdi.

Diyarbakır'da siyasi dergilerin bürolarında çalışanların ceplerinde çay paraları kalmayınca, Doşo'nun tezgahına varılırdı. Dergiler bitmişse eğer, Doşo, o dergiyi hiç satmamış ve almamış olurdu, ispatı yoktu. Eğer birkaç dergi tezgahta hâlâ duruyorsa bu kez de: "'Param yoktur ha! Canımı mı alacaksın?" der ve çıkardı işin içinden...

Siz bir siyasi derginin temsilcisi veya çalışanı olsanız ne yapardınız? Doşo'yu kentin orta yerinde döver miydiniz? Yoksa gidip polise mi şikayet ederdiniz? Doşo da bilirdi elbet bunların hiçbirinin olmayacağını. Böyle olunca Diyarbakır'da parasına yatmadığı dergi kalmadı. Şimdi "Doşo para vermez" diyerek kimseler bir dergi bile vermiyor ona. Bu tavrı bir tüccar kurnazlığından değil, Doşo'da kasa hakimiyetinin olmayışından. Kazandığını çocuklarına harcar, borç isteyene verir ve geri alamaz. Birileri ondan "ne koparsa kâr" hesabı yapınca, Doşo'da aynı şeyi başkalarına yaparak dengeler...

*

Doşo, ahşap kulübesinde Eco'sunun ak güvercinler uçuran mavi gömlekli fotoğraflarıyla mutlu mutlu yaşayıp giderken, 1992 yılıyla birlikte Diyarbakır'da kontrgerilla faliyetleri arttı, siyasal gerilim boyutlandı. Bu kuşatma ve baskılardan "Özgür Gündem" adlı günlük bir gazete de paymı aldı. Gazete ablukaya almdı, çalışanları gencecik muhabirler birer birer katledildiler; failleri bulunamadı. Toplam yedi muhabir genellikle enselerinden sıkılan kurşunlarla yitirildiler.

Daha sonra başta Diyarbakır olmak üzere, tüm bölgede bu gazetenin dağıtımının engellenmesi hedeflendi. Gazete dağıtım araçları yakıldı, bayiler tehdit edildi, gazete satıcıları tabanca ve satırlarla katledildiler. Bazı bayilerin de işyerleri kundaklandı...

Yıllardır sessiz sedasız gazete satıp günlük nafakalarını çıkaran gazete bayileri, neye uğradıklarını şaşırdılar. Tabii ki bu arada Doşo'ya da uğradılar...

Doşo'nun tek siyasi doğrusu, "en erkek" olduğu için Eco'dur. Doşo, sattığı gazetelerin içeriğinden habersizdir. Gün boyu oturduğu yerde sattığı gazetelerin birine olsun açıp baktığı görülmemiştir. Ama kontrgerilla anlar mı bunu?

Tehdit sırası Doşo'ya geldiğinde diklenir. O "erkek" ya, "ben sataram!" deyince sonraki günlerde bir sabah 06.30 sularında üç dört sopalı genç adam, artık ellisini aşmış Doşo'nun kafasında parçalarlar sopalarını. Sabahın köründe, kan ravan içinde yarım saat kaldırımlarda kalır. Kimse kaldırıp hastaneye götürmeye bile cesaret edemez. Öyle bir süreçtir ki, kentte kişi başına bir polis düşmektedir, herkes kuşatmadadır. "Faili meçhûl" cinayet sayısı ikiyüzü aşmıştır.

Doşo, yattığı yerde bir süre ayılıp bayıldıktan sonra kendi kendine sendeleyerek hastane yoluna vurmuş. Doktor, başmdaki orlon külah olmasa öleceğini söylemiş, öyle anlatıyordu.

*

Aynı gün sıkı bir pansumandan sonra yaralı hâliyle gelip açıyor kulübesini. Bütün boyalı gazeteleri fırlatıp kaldırım kıyısmdaki su birikintilerinin içine atıyor ve dayak yeme nedeni olan, aslmda yasal olup yasadışı gibi uygulamalara tabi tutulan gazeteleri açıp seriyor tezgahma. Camlara, raflara, tezgahma dizdiği gazetelere gülümseyerek bir süre bakıyor... Olup bitenin siyasi boyutunun ciddiyetinin farkmda olsa neyse, ama farkmda bile olmadan bir tercihe varıyor:

"Allahma kadar! Bir canım var!" diyerek...

*

Doşo, bir adamdır... Asıl adı Yakup'tur. Hâlâ Dağkapı'daki ahşap kulübesinde kafasma atılmış sekiz dikişin iziyle, aynı orlon külahıyla oturur. Oturur da artık bir başka türkü tutturur: "Dağkapısmda vurdular beni/Ölmeden mezara koydular beni/Dön gel Eco dön gel ben yaralıyam..."

Mardinli Kör Şeyho

1981 yılında Diyarbakır Askeri cezaevi'nin 20. koğuşunda, hiç Türkçe bilmeyen koğuş arkadaşlarımızdan biri de çocukluğunda geçirdiği bir hastalıktan sonra sağ gözü görmeyen Mardinli kör Şeyhmus'tu. Bir çoğumuz Şeyho derdik ona.

Köyünün geniş bozkırlarından alınıp o dar koğuşa kapatıldığı ilk günlerde, soluk renkli kahverengi şalvarıyla sabırsız, kederli ve giderek daha çok hızlanarak volta atardı.

Daha sonra koğuşta akıp geçen günlerle birlikte bize ısındı, bize tutundu Şeyho. O, belki şimdi bu satırlarda betimlenemeyecek kadar saf ve mağrur bir toprak insanıydı.

Şeyho küçük kardeşiyle birlikte gözaltına alınmıştı. Suçları "PKK'ye yardım ve yataklık" yapmaktı. Dışarıda altı çocuğu vardı Şeyho'nun. Kardeşi az çok, derdini anlatabilecek kadar Türkçe bilirdi; öyle bilirdi ki, geceleri koğuştakilere bazı şiirlerimi okuduğumda yanıma gelir, buruk ve bir mırıltıya dönüşen sesiyle:

"Abe vallah sen çok eyi bir şiirsin, çok iyi şair okuyorsun" diyerek gülümsedi.

Ben ise o yıllar tevâzu gösterir ve her seferinde:

"Bu cümle ne kadar doğruysa ben de o kadar şairim" derdim.

Ne dediğimi anlamaz, bir süre yüzüme garip garip baktıktan sonra benden hiçbir kötü söz ummadığı için yeniden gülümserdi.

*

Şeyho ise, ezbere bildiği çok sayıda Kürtçe ve Arapça türküyle birlikte, köyünde hep severek dinlediğini söylediği bir Türkçe türkü de ezberlemişti. Sıkıldıkça koğuşta aynı türküyü yineler dururdu: "Dersim dört dağ içinde/Gülü bardak içinde/Dersim'i hak saklasın/Bir yarım var içinde..."

1981 yılının güz aylarından itibaren Diyarbakır Askeri cezaevi'nde 12 Eylül yaptırımları bütün şiddetiyle başladığında, Şeyho da sinirden morarıp kızarıyor, kahroluyordu. Cezaevi idaresinin başlattığı dayak ve marş ezberletme uygulamalarıyla, havalandırmada yaptırılan acemi er eğitimi çok gururuna dokunuyordu onun da. Doğrusu hepimiz olabildiği kadar bu uygulamalara direnmiş, hücrelere özel konuk edilmiş, ama yaşamla ölüm arasında bir tercih yapmak zorunda kalınca su koyvermiştik.

Baskılar giderek boyutlanınca, Türkçe bilmediği için her gün üç dört kez cezaevi koridorlarına çıkarıp döve döve mahvettiler Şeyho'yu. İlle de on kıtasıyla birlikte İstiklal marşı ezberlemesi isteniyordu. Cezaevi İdaresi için Türkçe bilmemek, İstiklal marşı okumamaya gerekçe olamazdı...

*

Sonraki günlerde artık koğuşa gelen komando erler, "nerede o dil bilmeyen Mardinli? " diye çağırarak dövüyorlardı onu. Oysa o, hem Kürtçe, hem Arapça biliyor, ama oradaki bağnazlığa göre "dil bilmeyen" oluyordu (!)

Şeyho, koğuşa her gün kan revan girdiğinde biz de parampar-ça oluyor, "ezberle" diyorduk: "Ezberle ve kurtul! Seni mahvettiler Şeyhmus!"

Ama o ise İstiklal marşı'nı ezberlemek yerine ısrarla Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na tahliye dilekçesi yazmamı istiyor, nitekim her gün yazdırıyordu da. Önceki dilekçelerin savcılığa ulaşmamış olabileceğini söylüyor, yeniden yazdırıyordu. O, copla dayatılan bir şeylere bilinçsizce bir nefreti besliyor, İstiklal marşı ezberlemek yerine tahliye düşleri kurmayı yeğliyordu.

*

Yaklaşık iki ay, her gün koridora götürüp birkaç yerini morartarak, dişlerini kırarak, kaşını gözünü patlatarak ve bazen de çırılçıplak soyarak onu perişan ettiler de, "korma, sonmez bu şefeklerde" dışında tek sözcük ezberletemediler. Anasından emdiği sütü burnundan getirdiler...

Ama bu evrede beş on Türkçe sözcük öğrendi Şeyho. Komando erleri her görüşünde gülerek hep aynı cümleyi yineliyordu:

"Hükmat geliyor, beni vurecekler..."

Nitekim vuruyorlardı da...Komando erlere "hükmat" diyordu Şeyho. Bir er görse "yek (bir) hükmat", üç er görsese "Se (üç) hükmat beni vurecekler" derdi. Yiğitliğe ...k sürmez, hafif bir tebessümle dayak yemeye gider, ama çatılmış kaşları ve bakışlarına yansıyan korkunç bir hınçla geri dönerdi.

Dayak faslından dönüşlerinde sular genellikle kesik olurdu. Kanlı yüzünü yıkayamazdı. Yüzündeki kan lekeleri kurur, koyu kahverengi bir renge bürünürdü...

Şeyho, dayak yemeye her gidişinde biz de buruk buruk gü-

lümser, ama o gülümsemelerin gizlisinde çıldırmayı, yüreklerde kopabilecek en berbat fırtınalarla bir çaresizliği yaşardık.

*

Sonra "köylü bu" diyerek ona İstiklal marşı ve Çanakkale marşı'nı ezberletmekten caydılar. İyi ki küçümsediler ve küçümsedikleri için caydılar da kurtuldu...

Benim tahliye olup koğuştan gideceğim güne kadar Şeyho, o "Dersim" türküsünü koğuşta yanık yanık söylemeye devam ediyordu.

*

O, tertemiz, sımsıcak bir toprak insanıydı. Kendi türkülerini kendi dilinde doğaçlama söylerdi. Kimbilir 15 yıl önce yaşananları Şeyho, şimdi belki de unutmuştur; ama ona ve halkımın bütün Şeyho'larma yaşatılanlar, benim yüreğime bir evlat acısı gibi oturmuştur...

*

Sonrası mı? Bazı şeyho'lar onurlarını bir daha bu boyutlarda çiğnetmemek için ölmeyi yeğlediler. Bizim Şeyho ise, kimbilir belki serpilip büyümüş çocuklarıyla şimdi Mardinli bir akşam güneşinde ekin biçmekten dönüyordur...

Hayat, Düşlerimizin Gerisindeki Kırıntılardır

Olduğundan daha başka birileri olmak isteyen insanlar vardır; bunu şiddetle isteyenler vardır. Aramızda dolaşırlar.

Oysa hayat, düşlerimizin gerisindeki kırıntılardır. Hayat, biz başka planlar yaparken karşımıza çıkanlardır...

Bu yazımda düşlerinin gerisindeki kırıntılarla yaşayıp yitirilen binlerden bir Kemal'i; "Pirinçlikten Kemal"i anlatmak ve onu sevgiyle anmak istiyorum.

Yirmi yıl kadar önce Diyarbakır'da at yarışlarının yapıldığı ve üzüm bağlarının bulunduğu, şimdiyse yüzlerce kooperatif evinin ve gecekondunun türediği "Bağlar/Koşu Yolu" semtinin "Atatürk Ortaokulu" öğrencileriydik. Sabahları pantolon paçalarımızı çekip yarım saat balçık çiğneyerek ulaşırdık okula O yollarda uyku mahmurluğuyla yürümek yerine daha başka yollarda olmayı düşler, ama yine de yürürdük. Düşlerimizin gerisindeki kırıntılarla yetinmeyi daha o yaşlarda öğrenmiştik.

Ne var ki Pirinçlik'ten Kemal, ondan çok daha iyi koşullarda

olduğumuzu düşünürdü hep. O, Diyarbakır'a yarım saat uzaklıkta, ortaokulu bulunmayan Pirinçlik'ten ulaştırırdı kendini okul sıralarına. Yaya yürüyemediği uzak yol için her sabah köyünde üs kuran ABD'lilerin servis otobüsünü beklerdi. Servis otobüsünün kente vardığı saatle ilk ders saati çakışmadığı için, ancak ilk dersin başlamasından yirmi dakika sonra ulaşabilirdi okula.

Soluk soluğa içeri girdikten sonra dar ceketinin düğmelerini iliştirip her sabah ayrı bir dersin öğretmenine yutkunarak, kızararak açıklamaya çalışırdı Pirinçlik servis otobüsünü.

Öğretmenler ise çoğu kez anlamaz; "öyleyse evinden erken çık evladım!" gibi şeyler söylerlerdi hep. Müdür yardımcılarından baykuş Cemal, okulun giriş kapısındaysa ilk tokadı kapıda yer, sınıfa girdiğinde ise matematikçi Fevzi bey ilk dersin öğretmeniyse kulaklarına asılır, gözbebekleri dolup da yutkunmalarını bütün sınıf görünceye dek bırakmaz, bağırırdı: "Oğlum, ben sana bir daha geç kalmayacaksın demedim mi?"

*

Oysa Kemal'i ipe de götürseler, ya ilk derslere yirmi dakika geç gelmek ya da okulu terk etmek dışında hiçbir seçeneği yoktu... Nitekim Kemal, her sabah sınıfa aynı heyecan ve gecikmeyle girip, "hocam!," "Pirinçlik!", "servis otobüsü" nakaratlarını bir yıl sürdürebildi. Daha sonraki yıl okul sıralarında görünmedi...

O, henüz bir ortaokul öğrencisiyken onu okula ulaştıran yollardan daha başka yollara gitti. Pirinçlik'ten gitmesi gerekirken okuldan gitti...

O yıllar Pirinçlik'e ABD üssü kuranlar, oraya bir ortaokul yapmayı da nedense düşünmemişlerdi.

*

Tam on sekiz yıl sonra, bir yolcu minibüsünün arka koltuğuna oturduğumda, yolcu bulabilmek için bağıran şoför, daha sonra koltuğuna kurulup beni bir süre dikiz aynasında süzüp ansızın yüzünü döndü.

"Abe tanıdın mı beni? Kemal! Ben Kemal, hani Pirinçlik'ten gelirdim."

Nasıl şaşırdım... Sorduk birbirimizi. Evlenmiş, altı çocuğu olmuş. İşin kötüsü, çocukları da kendi çocukluğu gibi Pirinçlik köyünde oturuyorlarmış. Sonra şaşılası bir içtenlikle ona çağrıştırdıklarımı anlatmaya koyuldu:

"Abem, benim evim Pirinçlik'te olmasa heç okulu bırakır mıydım? Okuyup ben de bir adam olmaz mıydım? Şimdi böyle davar gibi kalmışam! Abem, bu devirde ya bir diploman olacak ya da bir dolmuşun..."

Kemal'i okul yıllarında okula ulaştıracak kestirme bir yol düşü miyadını doldurmuş, o düşler yerini daha başka düşlere bırakmıştı. Pirinçlik yolu ve çocukluk aşılmıştı artık. Yaşamak için dolmuşsuz, diplomasız gaza basıyor, alnına biriken ter tanelerini bileğindeki kıllarla siliyordu.

Dağkapı dolmuş hattında birkaç kez daha karşılaştık. Onu görünce minibüsüne binmeye ürküyordum; çünkü işçi olarak çalışmasına rağmen muavini tembihliyor, bana kendi koşullarında sunabileceği tek cömertliğiyle minibüs ücretini aldırmıyordu.

Ona son kez rastladığımda yayaydı, çalışmıyordu. Minibüsün sahibi ona çok haksızlık etmiş, sabahın altısında gün batıncaya dek aylarca çalıştırmasına karşılık taahhüt ettiğinden çok daha az bir

ücretle başından savmıştı. Aldığı ücret bile almayı hakettiği ya da düşlediği ücretin gerisindeki kırıntılardı...

"Ne yaparsın işte! Dolmuş benim olsaydı" diye iç çekip aynı nakaratı söyledi: "Abem, bu devirde ya bir diploman olacak ya da bir dolmuşun..."

Sonra beni yolun kıyısına çekerek-yasak ya da gizli bir şey söylecekmiş gibi-kulağıma fısıldadı:

"Bu siyasi meseleler hakkında hiçbir bilgim yoktur ha! Biraz oturalım da bir birahanede abem bana biraz anlat.Benim de bilgim artsın bu konularda."

O günlerdeki yoğunluğumda Kemal'e zaman ayıramadım. Onu küçümsediğimden değil, o tür sohbetleri sevmediğim ve yeğlemediğimden, daha birçok nedenden.

*

Sonra bir başka kentte bir yıl kadar kaldım. Diyarbakır'a döndüğümde ona hiç rastlamadım. Her gün onlarca insanla görüştüğüm bir yoğunlukta doğrusu aklıma bile gelmedi.

1992 yılının güz ayları Diyarbakır'da "Turkish Daily News" gazetesinin temsilciliğini yaparken, Diyarbakır'ın Şehitlik semtinde iki "faili meçhul" cinayet ihbarı aldım. Evim cinayetin işlendiği yere yakın sayıldığından hemen olay yerine gittim. Otuz kişilik bir kalabalıkla birlikte semt karakolu polis memurları, üstlerine gazete örttükleri ölülerin başında ambulansın gelmesini bekliyorlardı.

Görevli memurlara, gazeteleri biraz ararlarsa iki cesedin yüz görüntülerini almak istediğimi söyledim. Bir memur ilk cesedin yüzünü araladığında irkildim kaldım: Yerde upuzun, yüzü kan

içinde ve gözleri açık yatan Pirinçlik'ten Kemal'di... Suratında üç beş günlük sakalı ve kir, toz içindeki saçlarıyla kıpırtısızdı...

Onu ambulansla götürdüler. Onun dolmuşu da, diploması da hiç olmadı. Ve o, iki kez vuruldu; ilk faili onu hep düşlerinin gerisindeki kırıntılarla savuran düzendi. İkinci failin ise bir süre "Hizbullahçılar" olduğu söylendi. Katilleri bulunamadı. Kim vurduya gitti...

*

"Abem, bu devirde ya bir diploman olacak ya da bir dolmuşun..."

Hayat, bizim için her zaman düşlerimizin gerisindeki kırmtılardır Kemal!

Yılmaz Odabaşı

Yılmaz Odabaşı, severek, burkularak okuyacağınız bu yazılarıyla, şiirde olduğu kadar düzyazıda da başarısını kanıtlıyor.

"Sevginin Herkesten Şikayeti Var."
yaşamın gizlerinden damıtılmış duyarlıklardan ve Güneydoğulu insan portrelerinden oluşuyor. Yazarın deyimiyle, "Yazdıklarına pişman olunmayacak yazılar..."

"Evlerin catıları, kapıları ve perdeleri, sevgisiz, coşkudan olduğu kadar acıları ve yoksunluklar da. Ötürü. O gizli kapıların ardında herkes kendi cennetini ya da kıyametini yaşıyor.

Artık ayrı bir yapıya sahip olan dairelerden çıkar, dünyaya gelinleri de bilmeyiz. Ortada perdelerin ardındaki sırlar da ışıklar ile, camlarından sızan yanıltıcı olabiliyor. O sözlerin arkasında ve gizliyken hayatın, mutluluğunun ve acıların

Artık beton mantıkalı evlerimizden çalıştığımız ödüne düşen güneşleri de, tarımımız da görünmüyorlar. Her bahar açılan yeşillikli bahçeleri, daire karşılığı satılmış arsamızı, dönüştüler. Bizlere en derinde gelecek apartman gırtlaklerini önünden uzaylı gelen caddelerin ve sokak hoparlörleri ve kırma sesleri kaldı. Evlerin çift kilit ve çift perdelerle tıkabilen kapanan kapılarının, perdelerinin güzellikle bir yalnızlık kaldı...

DORUK